

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Finance veřejného sektoru

Robin Mareček

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Robin Mareček

Ekonomika a management

Název práce

Finance veřejného sektoru

Název anglicky

Public sector finance

Cíle práce

Hlavním cílem této práce je identifikace klíčových položek obecního rozpočtu, konkrétně statutárního města Mladá Boleslav, a to v letech 2014–2023. Dílčími cíli této práce jsou všeobecné seznámení s městem Mladá Boleslav, některými jeho specifikami a zvláštnostmi, určení některých jeho ekonomických ukazatelů a případný návrh možností zlepšení.

Metodika

Tato práce se bude skládat ze tří hlavních částí. První z nich bude teoretická část, zde bude hlavním cílem popsat obecné fungování veřejného sektoru, jeho charakteristika, subjekty a fungování. Tato část bude založena na prostudování odborné literatury. Druhou částí práce bude část praktická, ve které proběhne samotná analýza rozpočtu na základě získaných informací a případný návrh možných zlepšení. V poslední části dojde k syntéze získaných výsledků.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

obecní rozpočet, veřejný sektor, finance, příjmy, výdaje, investice, finanční analýza, obec, vývoj, výnosy, náklady

Doporučené zdroje informací

BAILEY, S. J., MATĚJKOVÁ, Iva, ed. Veřejný sektor: teorie, politika a praxe. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 455 s. ISBN 80-86432-61-0.

OCHRANA, František; PAVEL, Jan; VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance : financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Finance (Grada). Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Tomáš Vacek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Finance veřejného sektoru" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3. 2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval mému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Tomáši Vackovi, Ph.D., za odborné vedení mé práce. Děkuji za cenné rady a připomínky, které byly velmi nápomocné při vypracovávání této práce.

Finance veřejného sektoru

Abstrakt

Předmětem této bakalářské práce je rozpočet statutárního města Mladá Boleslav v desetiletém horizontu 2014-2023 a jeho následné zhodnocení. Práce je rozdělena do tří hlavních částí. Teoretická část se zaměřuje na vymezení a charakterizaci veřejného sektoru a financí veřejného sektoru, jež jsou rozpracovány do čtyř základních okruhů: příjmy veřejného sektoru, výdaje veřejného sektoru, daňová soustava a rozpočty veřejného sektoru. Praktická část popisuje obecné představení města, majetkovou i kapitálovou strukturu a analyzuje rozpočet města. A v poslední části následuje zhodnocení výsledků, které vychází z již získaných poznatků v části praktické a specifikuje kroky, jež by mohly vést ke zlepšení budoucího hospodaření města.

Klíčová slova: finance veřejného sektoru, příjmy, výdaje, daňová soustava, obecní rozpočet, majetková struktura, kapitálová struktura, saldo rozpočtu, investice, obec, veřejný sektor.

Public sector finance

Abstract

The subject of this bachelor thesis is the budget of the statutory town of Mladá Boleslav in the ten-year horizon 2014-2023 and its subsequent evaluation. The thesis is divided into two main parts. The theoretical part focuses on the definition and characterization of the public sector and public sector finances, which are elaborated into four basic topics: public sector revenues, public sector expenditures, the tax system and public sector budgets. The practical part describes the general presentation of the city, the property and capital structure and analyzes the city budget. And in the last part, there is an evaluation, which is based on the knowledge already obtained in the practical part, it specifies steps that could lead to the improvement of the future economy of the town.

Keywords: public sector, public sector finance, revenue, expenditure, tax system, municipal budget, property structure, capital structure, budget balance, investment, municipality.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická část práce	13
3.1 Obecná definice veřejného sektoru	13
3.2 Činitelé veřejného sektoru.....	15
3.2.1 Podoba státní správy v ČR.....	16
3.3 Funkce veřejného sektoru	16
3.3.1 Alokační funkce	16
3.3.2 Redistribuční funkce	17
3.3.3 Stabilizační funkce.....	17
4 Finance veřejného sektoru	18
4.1 Obecná definice.....	18
4.2 Veřejné výdaje	19
4.3 Veřejné příjmy	20
4.4 Daňová soustava.....	21
4.5 Veřejné rozpočty	22
4.5.1 Cíle rozpočtu	23
4.5.2 Skladba rozpočtu.....	23
4.5.3 Soustava veřejných rozpočtů České republiky	23
4.5.4 Rozpočtový proces státního rozpočtu ČR.....	25
4.5.5 Územní rozpočty	26
4.5.5.1 Rozpočty municipalit.....	26
4.5.5.2 Peněžní mimorozpočtové fondy municipalit.....	27
4.5.5.3 Rozpočtový proces územních rozpočtů.....	28
4.5.6 Saldo rozpočtu	29
4.5.7 Rozpočtové provizorium.....	29
5 Praktická část práce.....	31
5.1 Představení města Mladá Boleslav.....	31
5.1.1 Historie.....	31
5.1.2 Demografická situace	32
5.1.3 Ekonomická situace	33
5.1.4 Obecní vybavenost.....	34
5.1.5 Škoda Auto a.s.	35

5.2	Majetková struktura Mladé Boleslavi	35
5.2.1	Dlouhodobý hmotný majetek.....	36
5.2.2	Dlouhodobý finanční majetek.....	36
5.3	Kapitálová struktura Mladé Boleslavi.....	37
5.4	Analýza rozpočtu města Mladá Boleslav v časové řadě 2014–2023	38
5.4.1	Příjmy.....	38
5.4.1.1	Příjmy daňové.....	39
5.4.1.2	Příjmy nedaňové.....	40
5.4.1.3	Kapitálové příjmy	41
5.4.1.4	Dotace.....	41
5.4.2	Výdaje.....	42
5.4.2.1	Správní odbor	43
5.4.2.2	Ekonomický odbor	43
5.4.2.3	Odbor správy majetku města	43
5.4.2.4	Odbor bezpečnosti a prevence kriminality	44
5.4.2.5	Odbor školství, kultury a tělovýchovy	44
5.4.2.6	Odbor stavební a rozvoje města	44
5.4.2.7	Odbor životního prostředí.....	45
5.4.2.8	Odbor dopravy a silničního hospodářství.....	45
5.4.2.9	Odbor řízení projektů	45
5.4.2.10	Odbor sociálních věcí	45
5.4.3	Saldo obecního rozpočtu.....	45
5.4.4	Zadluženost města.....	46
6	Zhodnocení výsledků	48
6.1	Majetková a kapitálová struktura.....	48
6.2	Rozpočet města Mladá Boleslav	48
6.3	Saldo obecního rozpočtu	49
7	Závěr.....	51
8	Seznam použitých zdrojů	53
8.1	Knižní zdroje.....	53
8.2	Internetové zdroje.....	54
9	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	58
9.1	Seznam obrázků	58
9.2	Seznam tabulek	58
9.3	Seznam grafů.....	58

9.4	Seznam použitých zkratek.....	58
-----	-------------------------------	----

1 Úvod

Veřejný sektor je nepostradatelnou součástí každé ekonomiky a společnosti. Jeho fungování by pochopitelně nebylo možné bez finančních prostředků, jež prostupují celým sektorem od státního rozpočtu, přes krajské rozpočty až k rozpočtům obecním. A právě obecnímu rozpočtu bych se rád v této práci věnoval. Finance veřejného sektoru na obecní úrovni přímo ovlivňují kvalitu života každého jednotlivého občana. Mají totiž přímou návaznost na obecní vybavenost, do níž se řadí školství, dopravní infrastruktura, bezpečnost, volnočasové vyžití a tak podobně. Je tedy v zájmu každého občana, zda obecní finance jsou udržitelné a správně vynakládané. A tato otázka je podstatou také mé práce.

Pro vypracování této práce jsem si zvolil obecní rozpočet statutárního města Mladá Boleslav, protože v něm žiji a jsem jeho občanem. Mám tedy k tomuto městu velmi blízký vztah. Rovněž mě k tématu této práce nasměřoval dlouhodobý zájem o komunální politiku a politiku obecně, která má úzkou spojitost s veřejnými rozpočty.

Zpočátku této práce je definováno samotné fungování veřejného sektoru. Jeho subjekty a funkce. Dále je vymezeno jeho navázání na již zmíněné finance veřejného sektoru, jež jsou rozčleněny do základních čtyř oblastí: příjmy veřejného sektoru, výdaje veřejného sektoru, daňová soustava a samozřejmě rozpočty veřejného sektoru.

Poté navazuje část praktická, jež aplikuje teoretické poznatky na konkrétní případ Mladé Boleslavi. Nejprve dochází k obecnému představení města a jeho demografických či ekonomických specifik. Následně je provedena analýza majetkové a kapitálové struktury města na podkladech rozvah z let 2014-2023. Ovšem nejrozsáhlejším tématem praktické části je analýza rozpočtu města v desetileté časové řadě 2014-2023, v níž je postupně analyzována příjmová i výdajová strana, saldo obecního rozpočtu a identifikované jednotlivé položky obecního rozpočtu.

Nakonec je provedeno celkové zhodnocení hospodaření města v již zmíněném desetiletém horizontu, z něhož jsou dále formulovány určitá doporučení a nástiny řešení konkrétních problémů obecního rozpočtu.

Výsledky této práce mohou poskytnout informace a přehled o hospodaření města samotným občanům Mladé Boleslavi, ale také představovat určitou inspiraci pro město při sestavování rozpočtů budoucích.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tato práce je složena ze dvou dílčích cílů, na jejichž základě je formulován cíl hlavní. Prvním z těchto cílů je identifikace jednotlivých položek obecního rozpočtu Mladé Boleslavi v časové řadě deseti let, tedy od roku 2014 do roku 2023. Tyto poznatky jsou konfrontovány s danými specifiky a zvláštnostmi obce. Druhým dílčím cílem je sestavit analýzu majetkové a kapitálové struktury města taktéž pro roky 2014–2023. A na základě těchto dvou dílčích cílů vytvořit celkové zhodnocení rozpočtu města a zformulovat určitá doporučení pro jeho budoucí vývoj.

2.2 Metodika

Do tří hlavních částí je rozdělena také samotná práce. V první části je obsaženo teoretické vymezení veřejného sektoru a financí veřejného sektoru na základě knižních a internetových zdrojů. Zpočátku se jedná o obecné definice a fungování veřejného sektoru, dále jeho funkce a subjekty. Následuje charakterizace financí veřejného sektoru, jež je zaměřena na čtyři základní okruhy: veřejné příjmy, veřejné výdaje, daňovou soustavu a veřejné rozpočty.

V druhé části jsou nejdříve vymezena základní specifika obce. Především jeho demografická a ekonomická situace, obecní vybavenost a elementární popis. Posléze je již sestavována analýza majetkové a kapitálové struktury, jež je vytvářena především z rozvah města z let 2014–2023 a využity jsou zde řetězové i bazické indexy. Druhou polovinu této části tvoří samotná analýza rozpočtu města, zde je vycházeno ze závěrečných účtů města pro roky 2014–2022, pro rok 2023 nebyl dostupný závěrečný účet, proto byl využit schválený rozpočet města. Rovněž zde jsou vypočteny řetězové i bazické indexy doplněné ekonomickými ukazateli. Podstatou této části je identifikace jednotlivých položek a zanalyzování jejich poměru a postavení v rámci rozpočtu.

Ze syntézy dat získaných v druhé části je vypracována závěrečná část zaměřená na celkové zhodnocení rozpočtu, jeho vývoj v jednotlivých letech, ale také dlouhodobý trend. Je zde také diskutováno hospodaření města, načež je formulováno doporučení pro budoucí vývoj rozpočtu města a identifikovány jeho slabé stránky a nedostatky, jež jsou poté demonstrovány na schváleném rozpočtu města pro rok 2024.

3 Teoretická část práce

3.1 Obecná definice veřejného sektoru

Oblast veřejného sektoru představuje jeden ze dvou podsystémů smíšené ekonomiky, tím druhým je sektor privátní. Hlavním rozlišujícím prvkem mezi těmito dvěma sektory je, že zatímco soukromý (privátní) sektor klade důraz především na maximalizaci zisku, veřejný sektor se orientuje hlavně na veřejný prospěch. (Maaytová, Ochrana, Pavel 2015, s.17)

Pokud bychom chtěli definovat pojem veřejný sektor, tak by to bylo poněkud složitější. Ku příkladu jedna možná definice říká, že „*Veřejný sektor můžeme definovat jako podsystém smíšené ekonomiky. Pro veřejný sektor je charakteristické, že je založen na společném vlastnictví, rozhoduje se v něm veřejnou volbou, přičemž obecným kritériem rozhodování je veřejný zájem.*“ (Maaytová, Ochrana, Pavel 2015, s. 17)

Na veřejný sektor se však může nahlížet z mnoha perspektiv:

- Systémově – tento pohled byl již zmíněn výše, jedná se o dělení na dva podsystémy smíšené ekonomiky;
- Správně – správce veřejného sektoru lze rozdělit na dvě části, státní správu a samosprávu;
- Institucionálně – zde můžeme subjekty nacházející se ve veřejném sektoru opět rozdělit na státní správu a samosprávu;
- Dle vlastnictví – vlastnictví státní nebo vlastnictví samospráv;
- Kritérium rozhodování – hlavním kritériem je veřejný zájem;
- Financování veřejných aktivit – téměř vždy probíhá z rozpočtů veřejného sektoru, ale může probíhat i ze strany sektoru soukromého. Sem bychom mohli zařadit například sponzorské dary. (Ochrana, Pavel, Vítek 2010, s.17)

Jak již bylo zmíněno, středobodem fungování veřejného sektoru je uspokojení potřeb veřejného zájmu či práce pro veřejný zájem. Co to ale vlastně je veřejný zájem. Jedná se ve své podstatě o činnost, která přinese užitek většině společnosti anebo bude fungovat v zájmu a prospěch většině společnosti. (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s.17)

Slovo „většině“ bylo použito zcela záměrně. Jen velmi málo zájmů a činností může být v zájmu celé společnosti. Téměř vždy budou existovat třecí plochy mezi různými společenskými skupinami, jejichž zájmy se více či méně odlišují.

Pochopitelně, veřejná sféra plní mnoho zásadních a klíčových úkolů, bez kterých by společnost, jak ji známe dnes, mohla jen těžko fungovat.

Prvním z těchto úkolů je vytvoření legislativního rámce, což zahrnuje stanovení zákonů na úrovni státu, ale také na úrovni nižších územních celků. Tato činnost je vykonávána státními orgány, které formují z pravidla zákony platné na území státu. A poté také nižšími samosprávnými celky, které utvářejí pravidla pro území své vlastní působnosti, a to formou místních vyhlášek. S tím je spojen i dohled nad dodržováním stanovených zákonů či vyhlášek. Tím jsou pověřeny státní orgány i místní samosprávy, které mají také pravomoc ukládat sankce v případě jejich porušení. (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s.18)

Druhým nesmírně významným úkolem veřejného sektoru je zajištění vnitřní i vnější bezpečnosti. K udržení vnitřní bezpečnosti země slouží především bezpečnostní a organizační složky státu. Ku příkladu v ČR jsou mezi tyto složky řazeny: Policie ČR, Hasičský záchranný sbor, Vězeňská služba, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba, Celní správa a mnoho dalších. Vnější bezpečnost zajišťují především ozbrojené složky. V nich klíčovou roli má armáda, která se řadí pod ministerstvo obrany. (Peková, Pilný, Jetmar 2012, s.37)

Třetím zásadním úkolem veřejné sféry je produkovat veřejné statky a předcházet selhávání trhu. Tím se rozumí poskytování důležitých veřejných služeb, jako je vzdělání, zdravotní péče, sociální služby, výstavba klíčové dopravní infrastruktury a další. Veřejný sektor také zasahuje do fungování trhu, pokud nastane situace, kterou by trh nedokázal sám efektivně vyřešit. Příklady těchto situací mohou být monopolní tendence (oligopoly), vysoká inflace s jejími společenskými dopady, neefektivní využívání výrobních faktorů, nedostatek informací, neúplné trhy a výskyt externalit. Veřejný sektor hraje v těchto situacích rozhodující roli v zajištění společenského blahobytu a udržení ekonomické stability. (Peková, Pilný, Jetmar 2012, s.14)

3.2 Činitelé veřejného sektoru

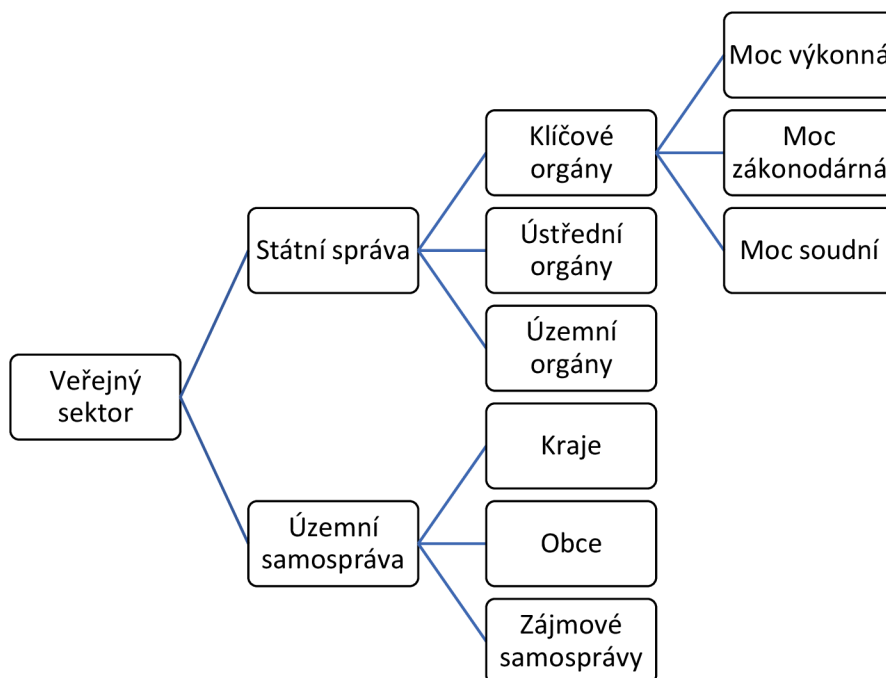
V rámci dělby veřejného sektoru lze identifikovat dvě skupiny, a to státní správu a územní samosprávu. Státní správa vykonává svou funkci centralizovaně. Tedy z jednotlivých orgánů státní správy, ale s působností na celém území státu. Orgány státní správy dělíme do tří základních skupin:

- Klíčové orgány;
- Ústřední orgány;
- Územní orgány. (Žáková Kroupová, Slaboch 2015)

Územní samospráva se rovněž dělí do tří základních oblastí, přičemž její působnost je primárně omezena na daný územní celek. V některých případech může dojít k přenesení, tedy delegování, části pravomocí ze státní správy na územní samosprávu. V tomto případě se jedná o princip tzv. subsidiarity, který klade důraz na přenesení rozhodování na co nejnižší úroveň, pokud je to možné a účelné. (Žáková Kroupová, Slaboch 2015)

Pro ilustraci tohoto principu lze uvést příklad, že základní školy spadají do působnosti obcí, a nikoliv státu.

Obrázek 1 Dělbá subjektů veřejného sektoru

Zdroj: (Žáková Kroupová, Slaboch, 2015) (2023)

3.2.1 Podoba státní správy v ČR

Výkonná moc v České republice je svěřena vládě a prezidentovi. Vláda se skládá z jednotlivých ministerstev, a předkládá návrhy zákonů do Poslanecké sněmovny, která plní úlohu zákonodárnou. Poslanecká sněmovna projednává a schvaluje nebo zamítá tyto návrhy zákonů. Po jejich schválení jsou zveřejňovány ve Sbírce zákonů. Soudní moc v České republice je svěřena soudům na všech úrovních. (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s.18)

Ústředními orgány státní správy se rozumí jednotlivá ministerstva a také státní orgány jako:

- Česká národní banka;
- Generální inspekce bezpečnostních sborů;
- Český statistický úřad;
- Bezpečnostní informační služba;
- ...

A konečně mezi územní orgány státní správy patří územní pracoviště Finanční správy, Úřadu práce či České správy sociálního zabezpečení. (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s.18)

3.3 Funkce veřejného sektoru

3.3.1 Alokační funkce

Alokační funkce má za cíl poskytovat veřejné statky v oblastech ekonomiky, ve kterých se příliš neangažují soukromé společnosti, jako např. zdravotnictví či školství. Anebo v oblastech, které jsou vyloženě charakteru veřejného.

Podstatným ukazatelem této funkce je tzv. alokační efektivnost. „*Jde o stav, kdy ekonomika není schopna vyrobit víc jakéhokoliv statku, aniž sníží výrobu statku jiného.*“ (Mikušová Meričková, Stejskal 2014, s.52)

K definování efektivní alokace zdrojů bývá nejčastěji využíváno tzv. Paretovo optimum, a to i přesto, že byla dokázána určitá omylnost této teorie. (Cullis Jones, 1987, s. 4)

Tato teorie vychází z určitých předpokladů:

- jednotlivci jsou základními a jedinými subjekty analýz;
- každý jednotlivec dokáže sám nejlépe ohodnotit vlastní blahobyť;

- zlepšení blahobytu jednoho jednotlivce je možné akceptovat jen v případě, že nezhorší situaci či postavení jiného jednotlivce;
- společnost je možné analyzovat jako neorganický subjekt, tedy jako jednoduchou sumu jednotlivců. (Cullis Jones, 1987, s. 4)

S alokací zdrojů se velmi úzce pojí pojmy externality a nedokonalý trh. Obě skutečnosti jsou důvodem k intervenci státu. Teorie ekonomie interpretuje externality jako vedlejší efekt ekonomické aktivity. „Znamená to, že náklady nebo výnosy z ekonomické činnosti subjektů se přenášejí na třetí osoby a přinášejí jim buď újmu, nebo prospěch.“ (Lisý a kol., 2000, s.61). A podle toho je poté možné dělit externality na pozitivní a negativní.

K dosažení Paretova optima je nezbytná existence dokonalé konkurence. „*Dokonalá konkurence se vyznačuje velkým počtem malých, ekonomicky relativně stejně silných podniků, které produkují dokonale homogenní produkty s možností jejich vzájemné substituce.*“ (Apgar, Brown, 1987) Tato situace je ovšem velmi obtížně dosažitelná, protože trhy velmi často vykazují znaky nedokonalé konkurence, včetně monopolů a oligopolů.

3.3.2 Redistribuční funkce

Redistribuční funkce zajišťuje zmírnění ekonomických rozdílů mezi jednotlivými společenskými a sociálními vrstvami obyvatelstva. Snaží se spravedlivě a rovnoměrně distribuovat své zdroje mezi občany. Tato funkce je realizována zejména prostřednictvím transferů, jako jsou například: důchody nebo sociální dávky, využívá se k tomu také progresivní zdanění, kde daňová zátěž stoupá v souladu s rostoucím příjmem jednotlivce. Tímto způsobem se udržuje společenský smír, který je nedílnou součástí stabilního hospodářského a sociálního prostředí. (Mikušová Meričková, Stejskal 2014, s.120)

3.3.3 Stabilizační funkce

Stabilita, zejména v rámci makroekonomických ukazatelů, představuje klíčový pilíř každé úspěšné ekonomiky. Proto jsou státní intervence v některých situacích nezbytné a jsou prováděny prostřednictvím hospodářské politiky státu. Ta má za cíl udržet stabilní úroveň inflace, snižovat nezaměstnanost, podporovat hospodářský růst a udržet státní rozpočet a platební bilanci v rovnováze. Těmito kroky stát aktivně přispívá k udržení celkové ekonomické stability a udržitelnému rozvoji ekonomiky. (Mikušová Meričková, Stejskal 2014, s.139)

4 Finance veřejného sektoru

4.1 Obecná definice

Veřejné finance jsou sami o sobě velmi obsáhlý pojem, na který je možno pohlížet z mnoha různých perspektiv. Ku příkladu dle Maaytové veřejné finance „*zkoumají ekonomické problémy a z nich problém, který se týká otázek veřejného financování*“.(Maaytová, Ochrana, Pavel 2015, s.14). Obdobně to vidí i Ochrana, dle kterého je „*charakteristické pro finanční teorii veřejného sektoru je, že se zabývá otázkami financování veřejného sektoru – tedy veřejnými financemi.*“ (Ochrana, Pavel, Vítek 2010, s.13)

Z výše zmíněného tedy vyplývá, že finance veřejného sektoru v obecné rovině znamenají peněžní prostředky, které veřejný sektor, tedy stát či samospráva, užívá k řešení výše zmíněných problémů trhu či ekonomiky.

Zkoumání financí veřejného sektoru může probíhat mnoha různými způsoby, které se od sebe odlišují.

První možností je pohled tzv. normativní nebo nenormativní. Normativní pohled funguje na principu, že vzniklý problém hodnotí ze svého subjektivního pohledu. Tedy zanalyzuje problém, poté ho vyhodnotí a k tomu připojí své vlastní hodnocení o tom, jaký by měl být. Jinými slovy komparuje vzniklý problém s ideálním stavem. Naproti tomu nenormativní přístup je založen pouze na prostém a objektivním popisu vzniklé situace. Absolutně se distancuje od jakéhokoliv hodnocení a přistupuje k problému nezainteresovaně. (Ochrana, Pavel, Vítek 2010, s.14)

Podle výstavby finanční teorie je rozlišováno elementární dělení na deduktivně axiomatický způsob a induktivní způsob. Induktivní způsob předpokládá, že opakování jistého jevu, automaticky znamená jeho opakování i v budoucnu. Musí být ovšem také zohledněno, že výskyt určitých rysů daného jevu nemusí znamenat jeho existenci i v budoucnu. Deduktivně axiomatický způsob znamená, že „*pravdivost závěru závisí jen na pravdivosti výchozích vět a na předpokladu, že jsme při odvozování neučinili formálně logickou chybu*“.(Ochrana, Pavel, Vítek 2010, s.16)

4.2 Veřejné výdaje

Veřejné výdaje představují výstupy z veřejných rozpočtů, které jsou využívány k dosažení jednotlivých cílů veřejné politiky. Systémové aktivity, jež vedou k dosažení těchto cílů se nazývají „veřejné výdajové programy“. (Maaytová, Ochrana, Pavel 2015, s.48)

Existuje mnoho hledisek, dle kterých je možné výdaje veřejného sektoru odlišovat:

- Z ekonomického hlediska;
 - Běžné – stále se opakující výdaje, jež jsou využívány k financování běžného chodu;
 - Kapitálové – primárně investiční výdaje, tedy financování dlouhodobých aktivit;
- Z hlediska rozpočtové skladby;
- Z hlediska infrastruktury;
 - Ekonomická;
 - Sociální;
- Z hlediska funkcí;
 - Alokační;
 - Stabilizační;
 - Redistribuční;
- Z hlediska plánování;
 - Plánované;
 - Neplánované. (Provazníková, 2015, s.194)

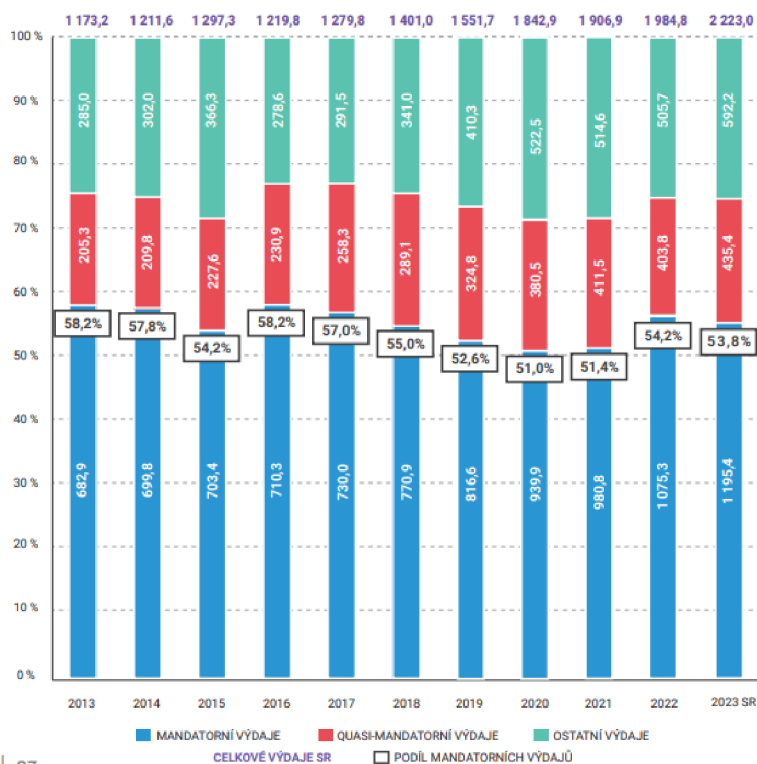
Z hlediska rozpočtů je však také velmi podstatné rozdělení na mandatorní, quasi-mandatorní a nemandatorní výdaje.

Výdaje, které musí být vždy vyplaceny, se nazývají mandatorní. Povinnost jejich vynakládání bývá obvykle spojena se zákony, právními normami či smluvními závazky. Zákonné mandatorní výdaje jsou například sociální dávky, vyplácení důchodového pojištění, platby do zdravotního pojištění apod. Quasi-mandatorními výdaji se rozumí výdaje, jejichž vyplácení není přímo stanoveno zákonem, ale jsou nezbytné ke správnému chodu státu. Například platy státních zaměstnanců, výdaje na obranu státu atd. Poslední skupinou jsou výdaje nemandatorní. Tyto výdaje nemají žádnou zákonnou povinnost, ani

nejdou nezbytné pro fungování státu. Vláda je využívá k prosazování své veřejné politiky, tedy svých priorit. Primárně se jedná o investice do dopravní infrastruktury, školství, vědy a výzkumu, ekologických aktivit atd. (MF: Státní rozpočet 2023 v kostce)

Obrázek 2 Vývoj a podíl celkových, mandatorních a nemandatorních výdajů v letech 2013–2023 v mld. Kč

VÝVOJ A PODÍL CELKOVÝCH, MANDATORNÍCH A NEMANDATORNÍCH VÝDAJŮ V LETECH 2013–2023 V MLD. KČ

Zdroj: (MF, Státní rozpočet 2023 v kostce) (2023)

4.3 Veřejné příjmy

Obecně lze považovat za veřejné příjmy jakékoliv příjmy, které přitékají do rozpočtů veřejného sektoru. Z pohledu veřejných financí je možné identifikovat dvě velké skupiny příjmů, a sice, daňové a nedaňové příjmy. (MF: Státní rozpočet 2023 v kostce)

Daňové příjmy tvoří největší část z příjmů veřejných rozpočtů. V roce 2023 podle ministerstva financí až 85 % všech příjmů. Dle ekonomické perspektivy jsou za daňové příjmy považovány povinné platby veřejnému sektoru, které jsou v souladu s charakteristikami daňových příjmů – zákonnost, nenávratnost, neúčelovost a neekvivalence. (Maaytová, Ochrana, Pavel 2015) K daňovým příjmům se obvykle řadí

veškeré daně, ať už Daň z příjmu fyzických osob, Daň z příjmu právnických osob, Spotřební daň, povinné pojistné, Daň z přidané hodnoty a ostatní daňové příjmy. (MF: Státní rozpočet 2023 v kostce)

Obvykle velmi malou část příjmů veřejných rozpočtů tvoří skupina nedaňových příjmů. Ta se dále dělí na nenávratné a návratné. Nenávratné mohou být různé poplatky, dotace, dary či příjmy z prodeje majetku a mezi návratné je možné zařadit ku příkladu úvěry či půjčky. (Maaytová, Ochrana, Pavel 2015, s.108)

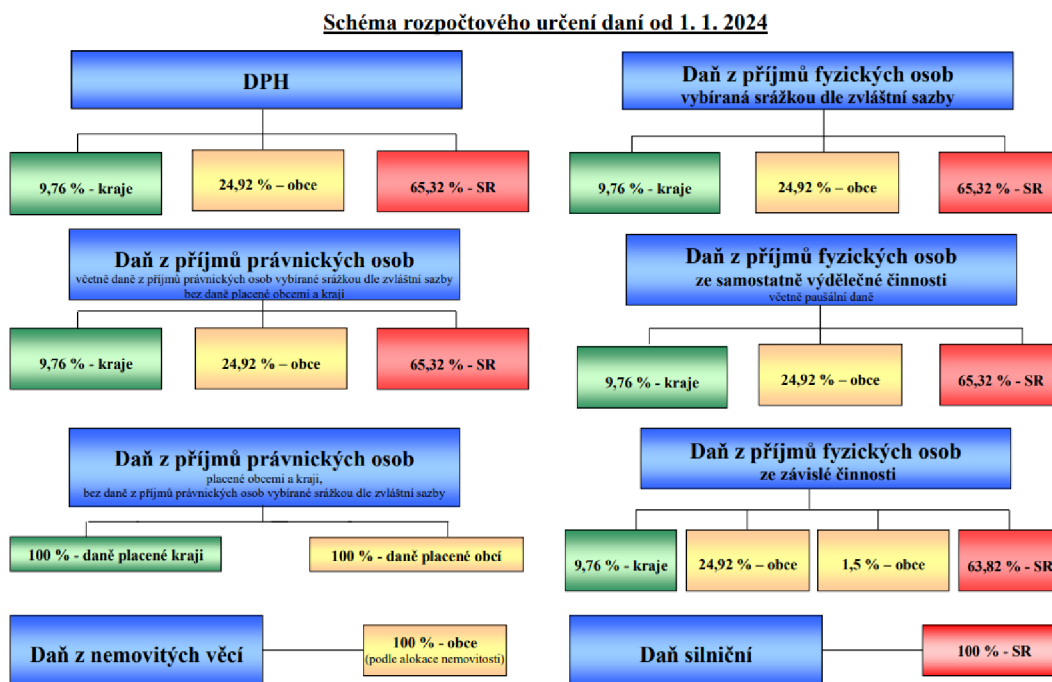
4.4 Daňová soustava

Daňový systém ČR se skládá ze dvou základních kategorií daní. První z nich jsou daně přímé, jež jsou obvykle uvaleny přímo na příjmy, zisky či bohatství (Bailey, Matějková, 2004, s. 55). Zde je možné konkrétně definovat, kdo je plátcem daně. Dominantní roli v této skupině hrají především daně z příjmů, ať už se jedná o daň z příjmu fyzických či právnických osob. Sazby těchto daní v roce 2023 činily 15 % respektive 19 %. Mezi přímé daně se dále řadí daň z nemovitosti, jež je placena z pozemků či staveb a daň silniční, kterou jsou zatížena vozidla určená k podnikání. (Finanční správa, Popis systému)

Druhou velkou skupinou jsou daně nepřímé, které jsou vybírány z výdajů neboli nepřímě z příjmů (Bailey, Matějková, 2004, s. 56). U těchto daní obvykle plátce a poplatník nejsou tatáž osoba. Typickým příkladem nepřímé daně je daň z přidané hodnoty, jež bývá obsažena v naprosté většině produktů. V roce 2023 měla tři sazby, základní ve výši 21 %, první sníženou 15 % a druhou sníženou 10 %. Rovněž spotřební daň figuruje mezi daněmi nepřímými, ta je placena z alkoholových výrobků, tabáku či minerálních olejů. (Finanční správa, Popis systému)

Daňové příjmy v ČR směřují do tří základních typů rozpočtů: státního, krajů a obcí. Přičemž poměr mezi těmito rozpočty se může časem měnit a tento princip se nazývá tzv. Rozpočtové určení daní. (Finanční správa, Popis systému)

Obrázek 3 Schéma rozpočtového určení daní od 1.1.2024

Zdroj: Finanční správa (Schema_rozpocetoveho_urceni_dani_2024.pdf) (2024)

4.5 Veřejné rozpočty

Rozpočty představují samotný pilíř finančního aspektu veřejného sektoru. Lze je definovat jako základní dokumenty s význačným významem pro správu financí ve veřejném sektoru a zároveň slouží k identifikaci budoucích finančních aktivit a zajištění funkčnosti aparátu státu či samosprávných orgánů. Obvykle se sestavují pro horizont jednoho kalendářního roku. S touto problematikou je také úzce spjat pojem rozpočtový výhled, což je nástroj, jenž z dlouhodobého hlediska plánuje strukturu a rozsah rozpočtových výdajů, příjmů a dílčích finančních cílů či záměrů. Proces vytváření rozpočtů obvykle zahrnuje několik etap: přípravu, sestavení, schvalování a realizaci. Tyto části dohromady tvoří tzv. rozpočtový proces, jenž se řídí stanovenými postupy a metodologiemi. (Štefanková, 2012, s.9)

Rozpočet je také velmi podstatným prostředkem k dosažení základních politických cílů vlády, v případě státního rozpočtu, a cílů zastupitelstva v případě obecních rozpočtů. Veřejný sektor má tři základní funkce: alokační, redistribuční a stabilizační, ovšem rozpočet je pouze jeden. A proto v rámci rozpočtů mohou tyto funkce být ve vzájemném konfliktu. (Khan, Hildreth, 2002, s. 182)

4.5.1 Cíle rozpočtu

V obecné rovině je cílem rozpočtové soustavy ČR zajistit podmínky pro zabezpečení kvality, transparentnosti a kapitálové síly ČR a územních samosprávných celků, což je nezbytné ke správnému fungování veřejného sektoru. Konkrétní cíle rozpočtu jsou:

- Udržovat fiskální disciplínu;
- Zajistit účelovou alokaci zdrojů;
- Podporovat provozní efektivnost. (Štefanková, 2012, s. 11)

4.5.2 Skladba rozpočtu

Rozpočtová skladba třídí příjmy, výdaje a financující položky do jednotek třídění, jimiž jsou organizační složky státu povinny se řídit. Vyhláška č.412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě definuje následující třídění:

- Odpovědnostní – třídění příjmů a výdajů dle správců kapitol;
- Druhové – z hlediska ekonomického a právního důvodu příjmů a výdajů;
- Odvětvové – z hlediska činnosti, na níž jsou výdaje vynakládány či z které příjmy pocházejí;
- Konsolidační – z hlediska směřování příjmů a výdajů;
- Podkladové – z hlediska podkladů příjmů a výdajů pro změny v rozpočtu;
- Prostorové – z hlediska původu příjmů a krytí výdajů;
- Nástrojové – z hlediska původu zdroje příjmů a výdajů;
- Doplnkové – třídění výdajů z hlediska příslušnosti ke sledovaným celkům;
- Programové – třídění výdajů z hlediska příslušnosti k programům;
- Účelové – třídění výdajů z hlediska účelu rozpočtového přesunu;
- Strukturní – třídění příjmů a výdajů z hlediska věcné podstaty;
- Transferové – třídění příjmů a výdajů z hlediska účelu transferů a půjčených prostředků. (Vyhláška č. 412/2021 Sb., 1. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka).

4.5.3 Soustava veřejných rozpočtů České republiky

V České republice existují tři základní typy veřejných rozpočtů, z nichž nejvýznamnějším je státní rozpočet, který konkretizuje hospodaření vlády ČR a je rozdělen do jednotlivých kapitol státního rozpočtu, které jsou definovány zákonem o státním

rozpočtu. Dle těchto kapitol jsou dílčí části rozpočtu, respektive odpovědnost za ně, delegovány na jednotlivé správce. Mohou jimi být: ministerstva, Kancelář prezidenta republiky, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR apod. Dále v rámci soustavy rozpočtů jsou vytvářeny tzv. státní fondy, které stát zřídil ke konkrétnímu účelu. (Štefanková, 2012, s.7)

- Státní fond dopravní infrastruktury – jehož hlavním účelem je výstavba, modernizace, oprava, údržba a správa silničních, železničních i vodních cest na území ČR. Výstavba a oprava cyklistických stezek a překladišť a v neposlední řadě zvýšení bezpečnosti a plynulosti dopravy v ČR. (SFDI | Statut fondu)
- Státní fond podpory investic (211/2000 Sb., 1. 4. 2023, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)
- Státní fond kultury České republiky – který má za úkol podporu kulturních aktivit a památek na území ČR. (239/1992 Sb., 1. 2. 2022, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)
- Státní fond životního prostředí České republiky – cílem tohoto fondu je podpora ekologických opatření, která jsou v souladu se státní politikou. (388/1991 Sb., 1. 2. 2022, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)
- Státní zemědělský intervenční fond – poskytuje a kontroluje dodržování podmínek dotací, vláda skrze něj intervenuje na trhu se zemědělskými a potravinářskými produkty. (256/2000 Sb., 1. 11. 2023, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)
- Státní fond kinematografie – vykonává zejména správu audiovizuálních poplatků a správních poplatků, vede evidenci kinematografie, poskytuje podporu kinematografii, upravuje práva pro audiovizuální díla a poskytuje filmové pobídky. (496/2012 Sb., 13. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)

Kromě státního rozpočtu existují také územní rozpočty, tedy primárně obcí a krajů.

Ačkoliv všechny tři typy rozpočtů patří mezi veřejné, v některých faktorech se liší. Dle právní úpravy je státní rozpočet ovlivňován tzv. velkými rozpočtovými pravidly, zatímco rozpočet územní samosprávy tzv. malými rozpočtovými pravidly. Státní rozpočet je do značné míry ovlivňován provázaností s ostatními rozpočty, například s rozpočtem Evropské unie. Rozpočet územní samosprávy je zase determinován velikostí územní jednotky. Z hlediska schvalovacích postupů státní rozpočet postupuje dle velkých

rozpočtových pravidel, zatímco samospráva dle svých pravomocí. U územních samospráv je návrh rozpočtu zveřejněn ještě před jeho projednáváním a občané se k němu mohou z pravidla vyjádřit. A v neposlední řadě z pohledu konsolidací, státní rozpočet v sobě obsahuje data o konsolidaci za všechny rozpočty. (Štefanková, 2012, s.8)

4.5.4 Rozpočtový proces státního rozpočtu ČR

Cyklus státního rozpočtu trvá z pravidla dva roky a má svoje pevně dané náležitosti. Skládá se ze čtyř základních fází: příprava, schvalování, realizace a vyhodnocení.

Celý proces začíná v dubnu analýzou předpokládané ekonomické situace, na základě, které jsou odhadovány veřejné příjmy a posléze i příjmy státního rozpočtu. Ministerstvo financí na základě analýzy vydává makroekonomickou a fiskální prognózu, kterou předkládá Výboru pro rozpočtové prognózy a ten následně vydá své stanovisko k prognóze. Zda se jedná o odhad optimistický, realistický či omezitelný. Až poté je možné určit předpokládanou výši výdajů. Dále je Ministerstvem financí vypracována Rozpočtová strategie veřejných institucí, který popisuje výdajové rámce státního rozpočtu a státních fondů a také Konvergenční program, který je dále projednáván výbory Parlamentu ČR a následně schvalován Vládou ČR. K výdajovým rámcům následně vydává stanovisko Národní rozpočtová rada. Do konce května je Ministerstvem financí zpracován předběžný návrh příjmů a výdajů dle jednotlivých kapitol a poté předložen Vládě ČR. Tento návrh je dále do konce června předložen jednotlivým správcům kapitol státního rozpočtu, kteří se k němu vyjádří. V srpnu Ministerstvo financí vydává aktualizaci makroekonomické a fiskální prognózy, ke které se opět vyjádří Výbor pro rozpočtové prognózy a na základě toho je revidován výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů. Následně je předložen Vládě ČR, nejpozději do 31. srpna, která ho do konce září předloží Poslanecké sněmovně ČR k projednání a schválení. (Národní rozpočtová rada, Vše o veřejných financích)

Následuje etapa schvalování zákona o státního rozpočtu, jež obvykle trvá od října do prosince. Probíhá formou třech čtení. V prvním čtení jsou projednávány základní obrysy státního rozpočtu, jako jsou plánované příjmy, výdaje, vztah k rozpočtům vyšších územních samosprávných celků rozsah zmocnění výkonných orgánů a popřípadě saldo a způsob jeho vypořádání. Navazuje druhé čtení, při němž je diskutována struktura rozpočtu a jsou předkládány pozměňovací návrhy na plénu Poslanecké sněmovny. Ve třetím čtení následuje hlasování o předložených pozměňovacích návrzích a probíhají formální úpravy státního rozpočtu. Poté již dochází k samotnému hlasování o zákoně o státním rozpočtu, a pokud je

schválen, je předložen k podpisu prezidentu republiky. Následně vychází ve Sbírce zákonů. (Štefanková Blanka, 2012, s.30)

S počátkem roku následujícího dochází k samotné realizaci státního rozpočtu. V této fázi jednotliví správci kapitol rozpočtu zajišťují řádné čerpání výdajů v souladu se zákonem. Ministerstvo financí průběžně analyzuje plnění příjmů a výdajů, na základě, jehož vydává tzv. pokladní plnění, které je vydáváno měsíčně, čtvrtletně a pololetně. Pokladní plnění za první a třetí čtvrtletí projednává Rozpočtový výbor PS ČR. V pololetí je Vládou sestavena zpráva o pololetním plnění, která obsahuje analýzu vývoje ekonomiky, plnění státního i územních rozpočtů, informace o státním dluhu a výhled plnění do konce roku. V případě, pokud je nutné během roku pozměnit podobu státního rozpočtu, je nutné provést tzv. rozpočtová opatření, jež jsou schvalována dle jejich výše Vládou, ministrem financí či Rozpočtovým výborem PS ČR. (MF: Státní rozpočet 2023 v kostce, s. 57)

Poslední etapou procesu státního rozpočtu je jeho vyhodnocení. Probíhá v následujícím roce po roce rozpočtovém. Ministerstvo financí se správci jednotlivých kapitol vypracovává Státní závěrečný účet a návrh na využití přebytku rozpočtu či návrh na financování schodku státního rozpočtu, které poté do konce dubna předloží PS ČR. Dílčí správci kapitol předkládají Státní závěrečnou zprávu za svoji kapitolu samostatně PS ČR. Ministerstvo financí je povinno Státní závěrečný účet neprodleně zveřejnit a následně i usnesení vlády ČR, PS ČR a Rozpočtového výboru PS ČR. Mezi posledními vydávají usnesení k Státnímu závěrečnému účtu Nejvyšší kontrolní úřad a Národní rozpočtová rada, která vyhodnocuje dodržování stanovených fiskálních pravidel. (Národní rozpočtová rada, Vše o veřejných financích)

4.5.5 Územní rozpočty

4.5.5.1 Rozpočty municipalit

Jedna z možných definic hovoří, že územní rozpočet představuje decentralizovaný peněžní fond, který má každá municipalita povinnost sestavovat. V něm jsou soustředěny příjmy, které obec získá na základě přerozdělení v rámci rozpočtové soustavy a příjmy, které si územní jednotka vytvoří svojí vlastní činností. Tyto peněžní prostředky následně samospráva využívá k financování veřejných a smíšených statků, tedy k naplnění obecní politiky. (Provazníková Romana, 2015, s. 51)

Pokud bychom ovšem nahlíželi na územní rozpočet z hlediska rozpočtových pravidel, lze ho chápat jako finanční plán na fiskální rok, který v sobě spojuje příjmy, výdaje

a další operace včetně tvorby a použití peněžních fondů, pokud neprobíhají mimo rozpočet. (Sedmíhradská Lucie, 2015, s 28)

Územní rozpočet lze považovat za bilanci příjmů a výdajů za dané rozpočtové období. Tu je možné vyjádřit vztahem:

$$F_1 + P - V = F_2.$$

kde, F_1 je počáteční stav účtu, P jsou příjmy, V jsou výdaje a F_2 konečný stav účtu. Pokud F_2 , tedy konečný stav účtu, je vyšší než F_1 , tedy počáteční stav účtu, pak to pro územní jednotku znamená, že její hospodaření bylo přebytkové a může například vytvářet rezervy pro příští roky. Pokud však F_1 je vyšší než F_2 , pak musí samospráva využít rezerv či cizího zdroje financování. Druhou úlohou rozpočtu v rámci soustavy rozpočtů je finanční plánování, to by mělo zajistit platební schopnost samosprávy. A to pomocí pravidla, že plánuje pouze výdaje obce, které jsou kryty. A to buď plánovanými příjmy, rezervami nebo půjčkami. S tímto je úzce spojen pojem tzv. rozpočtového omezení. Skrze rozpočet se samospráva také snaží prosazovat svoje cíle v municipální politice. Určuje priority v oblasti poskytování regionálních veřejných statků a služeb, rozprostírá zdroje do různých oblastí činnosti municipalit a informuje o vývoji obce z finanční stránky či o budoucích plánech vývoje. (Provazníková Romana, 2015)

Z těchto činností vyplívají tři základní funkce:

- rozhodovací: rozhodování samosprávy o budoucím směřování dané municipalit;
- řídicí: dochází k alokaci zdrojů mezi jednotlivé organizační jednotky samosprávy, za účelem dosažení optimálních výstupů;
- kontrolní: dohled nad tím, kolik peněz samospráva vydá a získá a také kdo může tyto finanční prostředky vydávat, v jaké výši a na jaký účel.

(Provazníková Romana, 2015, s.52)

4.5.5.2 Peněžní mimorozpočtové fondy municipalit

Samotný rozpočet samosprávy může být doprovázen i tzv. peněžními mimorozpočtovými fondy. Mohou být zakládány účelové nebo neúčelové fondy. Jsou zakládány i zřizovány na základě rozhodnutí voleného orgánu státní správy, v České republice nejčastěji zastupitelstvy. Častěji však bývají zakládány účelové fondy. Lze je zakládat například pro účely: oprav památek, budování dopravní infrastruktury, podpory kultury apod. Nejrozšířenějším druhem neúčelových fondů v ČR bývá rezervní fond, ve

kterém si samospráva vytváří finanční rezervy pro případ financování neplánovaných potřeb či financování schodku rozpočtu. (Kadeřábková Jaroslava, Peková Jitka, 2012, s.246)

4.5.5.3 Rozpočtový proces územních rozpočtů

Rozpočtovým procesem se rozumí soubor rozhodnutí, jenž obsahují veřejné příjmy i výdaje, týkající se nákupu a prodeje veřejných statků a služeb, dotací, regulačních poplatků, transferů a daní. Výstupem tohoto procesu se stává konkrétní rozpočet územní samosprávy, který obsahuje cíle a aspirace. (Tyer a Willand, 1997).

Proces vytváření rozpočtů na územně – samosprávné úrovni je dlouhodobý proces, jenž má přesně definované náležitosti. Upravuje ho zákon č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Územní celek vytváří rozpočet na základě svého střednědobého výhledu, přičemž zohledňuje návaznost svého rozpočtu na rozpočty státu, kraje a Evropské unie. Samosprávný celek je povinen zveřejnit návrh svého rozpočtu nejméně 15 dní před projednáváním na zasedání zastupitelstva dané obce, a to prostřednictvím svých internetových stránek a úřední desky. Na své internetové stránky samospráva zveřejňuje plné znění, kdežto na úřední desce je přípustné i zveřejnění v užším rozsahu. V celém průběhu rozpočtového procesu má veřejnost možnost, se k rozpočtu municipality vyjádřit. Po schválení rozpočtu samospráva nejpozději do 30 dnů zveřejní rozpočet na svých internetových stránkách. Na své úřední desce současně oznámí, kde má možnost veřejnost nahlédnout do elektronické i listinné podoby schváleného rozpočtu. (Zákon č.250/2000 Sb., 1. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka)

Jednotlivé fáze rozpočtování municipalit jsou velmi obdobné k rozpočtovému procesu státního rozpočtu. Existují čtyři základní: příprava, schvalování, realizace a hodnocení. Ovšem liší se procedurálně a účastníky, kteří vstupují do rozpočtového procesu. (Sedmihradská Lucie, 2015, s. 40)

Přípravou rozpočtu je pověřen finanční odbor samosprávy, který se zohledněním rozpočtových požadavků ostatních odborů předkládá návrh rozpočtu radě či starostovi územního celku. Po dopracování návrh míří ke schválení volenému orgánu, tedy zastupitelstvu. (Sedmihradská Lucie, 2015, s. 40)

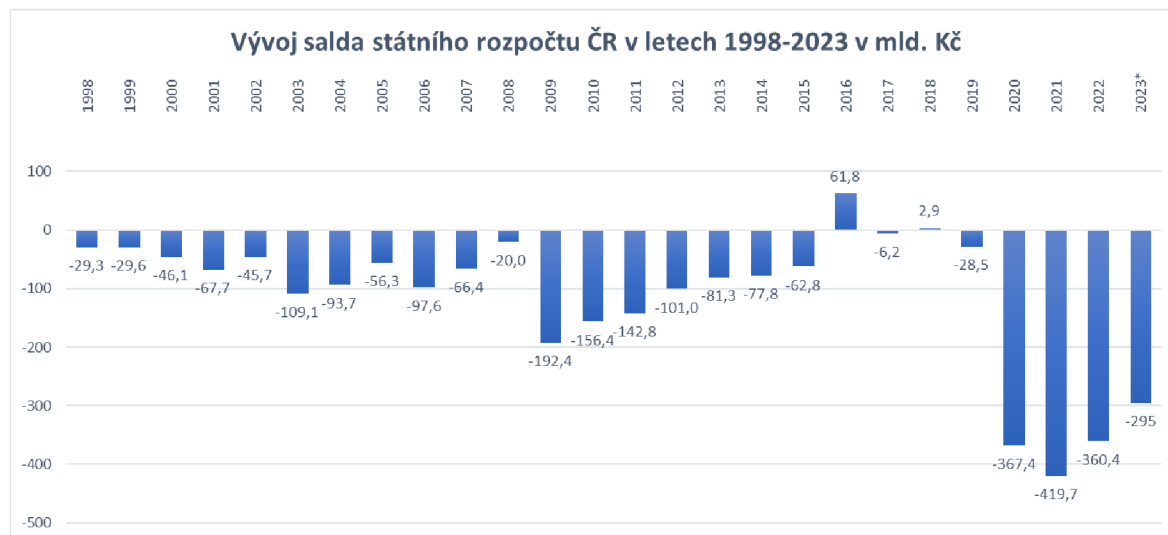
Zastupitelé schvalují závazné ukazatele, které jsou po schválení rozepisovány do podrobné rozpočtové skladby. Rozpočet musí splňovat tři základní zásady: reálnost, pravdivost a úplnost. Po schválení již nastává fáze realizace, tedy územní samospráva

hospodaři pomocí rozpočtu a hodnotí se dodržení základních zásad rozpočtu. Po uplynutí rozpočtového roku je každá územní samospráva povinna požádat o přezkoumání svého hospodaření za minulý rok, a to nejpozději do 30.6. K přezkoumání může využít krajský úřad nebo auditora a následně získá Zprávu o přezkoumání hospodaření samosprávy. Tato zpráva se poté stává součástí projednávání Závěrečného účtu samosprávy, který by měl obsahovat příjmy a výdaje v úplném členění rozpočtové skladby. (Provazníková Romana, 2015, s. 63).

4.5.6 Saldo rozpočtu

Již při sestavování a schvalování rozpočtu bývá vyčíslen také výsledek hospodaření rozpočtu. Ten může být neutrální, kladný nebo záporný. Neutrální saldo nastává za situace, pokud příjmy i výdaje jsou vyrovnané, v tomto případě je rozpočet tzv. vyrovnaný. Jestliže jsou v rámci rozpočtu vyšší příjmy než výdaje, pak nastává přebytek rozpočtu, z něhož je možné tvořit rezervy pro příští období. Ovšem nejčastější variantou bývá schodek rozpočtu, tedy výdaje rozpočtu převyšují příjmy a subjekt veřejné správy je nucen zajistit financování deficitu, jenž s sebou poté přináší náklady na obsluhu dluhu. (Štefanková, 2012)

Obrázek 4 Vývoj salda státního rozpočtu ČR v letech 1998-2023 v mld. Kč

Zdroj: (MF, Státní rozpočet 2023 v kostce) (2023)

4.5.7 Rozpočtové provizorium

Rozpočtové provizorium nastává za situace, pokud k 1.1. rozpočtového roku není schválen nový rozpočet na aktuální rok. Hospodaření státu či obce se poté řídí objemem příjmů i výdajů posledního schváleného rozpočtu, tedy z předchozího rozpočtového roku.

Zatímco u státních rozpočtů nastává provizorium jen velmi zřídka, u rozpočtů územních samospráv bývá tato praxe poměrně častá. (Štefanková, 2012, s.31)

5 Praktická část práce

5.1 Představení města Mladá Boleslav

Město Mladá Boleslav se nachází v severovýchodní části Středočeského kraje. Z jihu je obklopeno Jizerskou tabulí a ze severu Jičínskou pahorkatinou. Městem protéká řeka Jizera. Mladá Boleslav je vzdálena zhruba 50 km od Prahy a 50 km od Liberce. Jedná se o jedno z 27 statutárních měst České republiky, což znamená, že má právo, pro své fungování, se organizovat pomocí základních městských vyhlášek. Také se z tohoto statutu může dělit na dílčí městské části. Mladá Boleslav se konkrétně dělí na 13 městských částí: Mladá Boleslav I, Mladá Boleslav II, Mladá Boleslav III, Mladá Boleslav IV, Bezděčín, Čejetice, Čejetičky, Debř, Chrást, Jemníky, Michalovice, Podchlumí a Podlázky. (Příměstské části: Mladá Boleslav)

Samospráva města je složena z rady města a zastupitelstva města. Rada města Mladé Boleslavi se v nynější době skládá z jedenácti členů, zastupitelstvo města má členů třiatřicet. Součástí zastupitelstva obce jsou dále výbory zastupitelstva ku příkladu Finanční výbor či Kontrolní výbor. Mladá Boleslav má také devatenáct komisí rady města, zde je možné uvést například Bezpečnostní komisi, Komisi pro kulturu, Komisi pro rozvoj bydlení nebo Komisi pro rozvoj příměstských částí. Již od roku 2006 je primátorem města Mladá Boleslav MUDr. Raduan Nwelati (ODS). (Komise rady: Mladá Boleslav)

Mezi partnerská města Mladé Boleslavi patří německý Dieburg, což je město nacházející se nedaleko Frankfurtu nad Mohanem. Dále slovenské město Pezinok a nakonec finské město Vantaa, které se nachází v bezprostřední blízkosti hlavního města Helsinky a má zhruba 217 000 obyvatel. (Partnerská města: Mladá Boleslav)

5.1.1 Historie

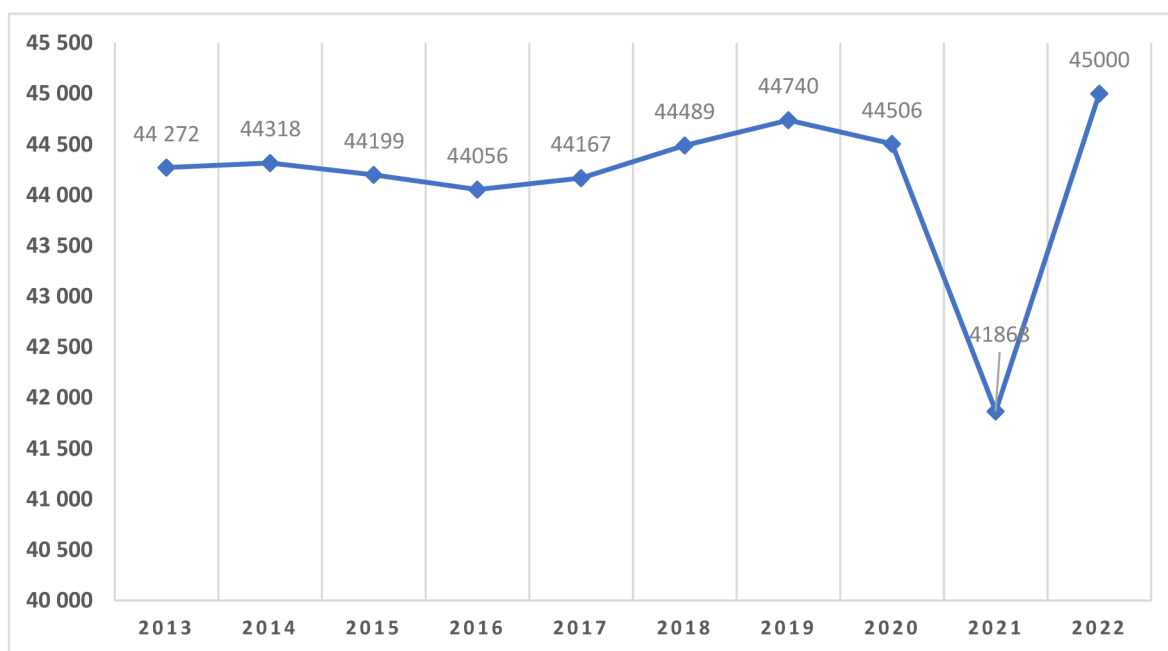
Město Mladá Boleslav vzniklo v 2. polovině 10. století původně jako hrad přemyslovských knížat. Posléze přešel do držení rodu Michaloviců a nastal rozmach města. Ovšem největší rozvoj města nastal v 15. a 16. století, kdy město přešlo do rukou Tovačovských z Cimburka a stalo se centrem Církve bratrské v zemi. V roce 1600 bylo město povýšeno výnosem císaře Rudolfa II. na královské město. Po třicetileté válce město naopak zažívalo krušnější období, z kterého se vymanilo až s nástupem průmyslové revoluce. V tomto kontextu je významný rok 1895, kdy byla založena firma Laurin a Klement, 20. a 30. léta 20. století představovala pro Mladou Boleslav období prosperity,

s tímto obdobím je spojena výstavba mnoha veřejných budov ve městě. Toto období ovšem bylo poté přerušeno 2. světovou válkou a poté následným nástupem komunismu v Československu. (Historie města: Mladá Boleslav)

5.1.2 Demografická situace

V Mladé Boleslavi žilo k 31.12. 2022 přesně 45 000 obyvatel a jejich průměrný věk činil 42,3 let, přičemž jejich počet v posledním desetiletí setrvale rostl až na výkyv v roce 2021. Tato skutečnost má příznivý dopad na daňové příjmy z jedné strany, ale také s sebou přináší vyšší náklady města na straně druhé. Trend zvyšování počtu obyvatel je pouze z malé části způsoben přirozeným příbytkem obyvatel, dominantní postavení má v této statistice migrace obyvatelstva, tedy přírůstek stěhování. (Databáze demografických údajů za obce ČR)

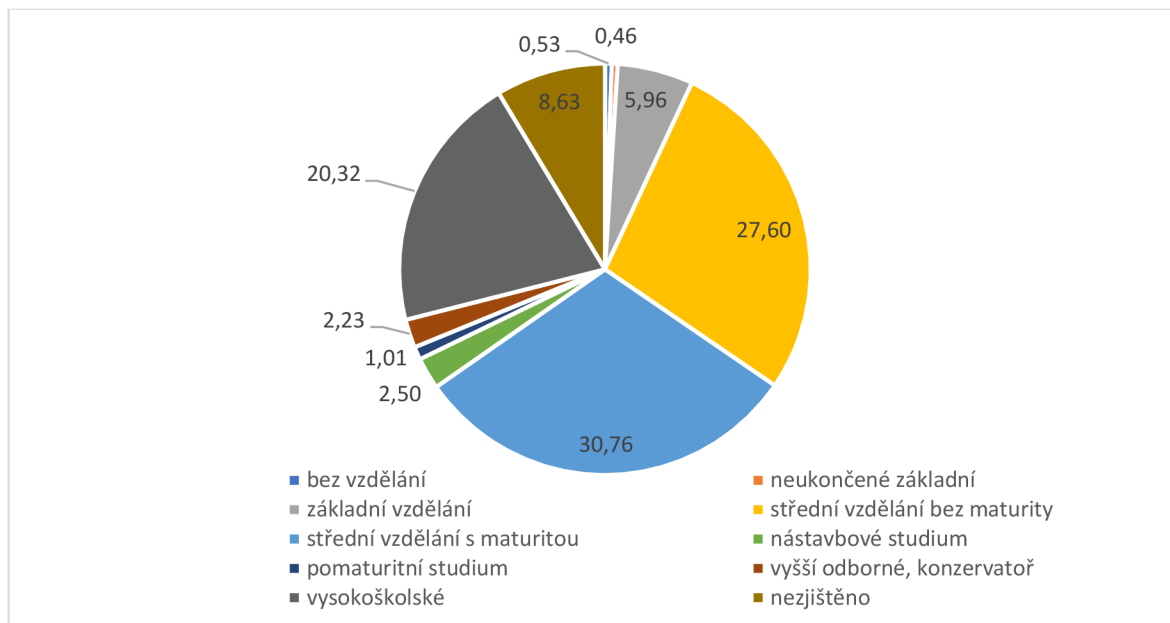
Graf 1 Počet obyvatel Mladé Boleslavi v letech 2013-2022

Zdroj: vlastní zpracování, (Databáze demografických údajů za obce ČR) (2024)

Z hlediska národnostní struktury jsou ve městě zastoupeni cizinci z 15 %, primárně ze zemí EU. Mezi obyvateli jsou dle dosaženého vzdělání nejzastoupenější skupinou lidé se středním vzděláním s maturitou (30 %), se středním vzděláním bez maturity (27 %) a s vysokoškolským vzděláním (20 %). (Vše o území VDB b)

Graf 2 Dosažené vzdělání aktivně pracujících obyvatel Mladé Boleslavi v %

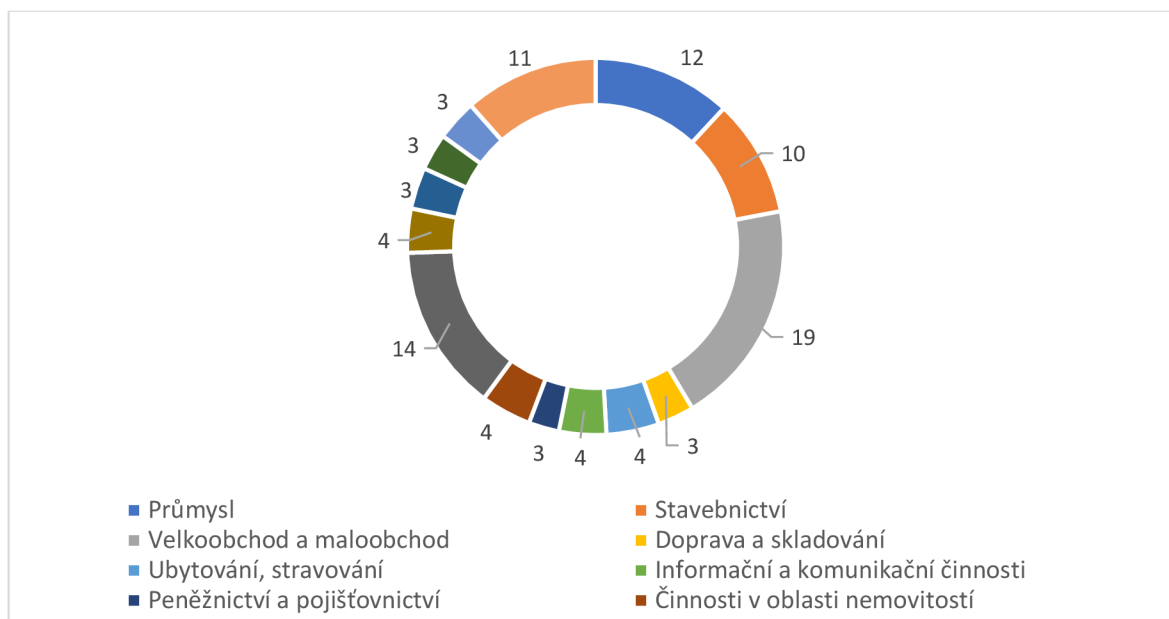

Zdroj: vlastní zpracování, (Vše o území VDB b) (2024)

5.1.3 Ekonomická situace

Ke konci roku 2023 bylo dle šetření ČSÚ v Mladé Boleslavi registrováno celkem 4 546 podnikatelských subjektů se zjištěnou aktivitou. Z toho fyzické osoby tvořily 3 214 a právnické osoby 1 332. Podle převažující činnosti největší skupinu podniků ve městě tvoří velkoobchod a maloobchod s téměř 20 %, na druhém místě se nachází profesní, vědecké a technické činnosti s 14 %, poté následuje průmyslové odvětví se 12 % a stavebnictví s 10 %. (Vše o území VDB a, 2023)

Graf 3 Podnikatelské subjekty dle převažující činnosti v %

Zdroj: (Vše o území VDB a) (2024)

Pro ekonomickou stránku města má také pozitivní dopad blízkost CHKO. Na severozápad od Mladé Boleslavi se rozkládá CHKO Kokořínsko – Máchův kraj a severovýchodním směrem se nachází CHKO Český ráj. Lokální cestovní ruch podporuje také řada muzeí a památek ve městě i jeho okolí. V roce 2022 bylo v Mladé Boleslavi uskutečněno celkem 52 300 přenocování, z toho nerezidenti 26 993, přičemž průměrná délka činila 2,3 noci. (Vše o území VDB a, 2022)

5.1.4 Obecní vybavenost

V Mladé Boleslavi se nachází celkem jedenáct mateřských škol, deset základních škol a také jedna základní umělecká škola, které jsou zřizovány městem. Dále zde funguje osm středních škol, jež jsou zřizovány krajem. Ku příkladu Gymnázia, Obchodní akademie, Střední průmyslová škola či Střední zdravotnická škola a šest soukromých středních škol. Z hlediska vysokého školství lze zmínit Škoda Auto Vysokou školu, která byla založena v roce 2000.

Oblast zdravotnictví v Mladé Boleslavi zajišťuje převážně Klaudiánova nemocnice Mladá Boleslav, což je největší zdravotnické centrum v regionu. Ve městě se nachází také mnoho klinik, ať už soukromých či veřejných.

Významný je také kulturní aspekt města. Mezi podstatné kulturní instituce patří mimo jiné Městské divadlo Mladá Boleslav nebo Vzdělávací centrum Na Karmeli. Nachází

se zde Letecké muzeum Metoděje Vlacha, Škoda muzeum či Muzeum Mladoboleslavska, které sídlí v místním hradu.

Město je domovem mnoha úspěšných sportovních klubů. Sídlí zde například hokejový klub BK Mladá Boleslav, fotbalový klub FK Mladá Boleslav nebo florbalový klub Technology Florbal MB. Je tu ale také množství tenisových kurtů či Atletický stadion Jana Železného.

5.1.5 Škoda Auto a.s.

Významným podnikem nejen v Mladé Boleslavi, ale také v ČR je Škoda Auto. Dlouhodobě patří mezi největší zaměstnavatele v ČR a umisťuje se na předních příčkách také z pohledu tržeb a obratu. Hlavní výrobní závod se nachází v Mladé Boleslavi a další v Kvasinách a Vrchlabí. Prodeje společnosti Škoda Auto směřují prakticky do celého světa.

5.2 Majetková struktura Mladé Boleslavi

V prvním mnou sledovaném roce, tedy roce 2014, byla převážná část majetkové struktury města Mladá Boleslav tvořena stálými aktivy, která byla v hodnotě 5 300 944 tis. Kč, z nichž největší podíl, přes 80 %, tvořil dlouhodobý hmotný majetek. Finanční majetek města se na stálých aktivech podílel téměř 20 %, na nehmotný majetek tedy připadá necelé jedno procento. A oběžná aktiva se na celkových aktivech podílela 5 %.

V následujícím sledovaném období 2014–2023 se tento podíl příliš neměnil. Pouze o jednotky procenta vzrostl podíl dlouhodobého hmotného majetku na úkor dlouhodobého nehmotného majetku, který zpočátku rostl, ale od roku 2019 setrvale klesá na nynější hodnotu 9 556 tis. Kč. Největší diferenci ve sledovaném období zaznamenal majetek oběžný, jenž mezi lety 2014–2023 více než zdvojnásobil svůj objem a v roce 2023 byl téměř na 10 % výše stálých aktiv.

Tabulka 1 Vývoj aktiv v letech 2014–2023 v tis. Kč

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Stálá aktiva	5 300 944	5 253 017	5 287 965	5 411 492	5 669 207	5 865 165	6 115 325	6 162 442	6 472 122	6 523 697
Nehmotný	6 883	10 873	11 516	10 860	12 983	12 704	11 446	10 518	10 299	9 556
Hmotný	4 279 861	4 237 234	4 253 384	4 377 567	4 630 846	4 827 193	5 038 514	5 068 069	5 333 288	5 366 887
Finanční	1 007 911	1 004 910	1 023 065	1 023 065	1 023 955	1 024 005	1 064 102	1 082 672	1 091 496	1 091 496
Oběžná aktiva	296 210	240 710	270 842	295 926	252 797	288 809	264 737	239 890	406 783	624 909

Zdroj: vlastní zpracování (Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor) (2024)

5.2.1 Dlouhodobý hmotný majetek

Největší položkou dlouhodobého hmotného majetku byly v celém sledovaném období stavby, které představovaly 74 % veškerého DHM. Tento podíl do roku 2016 rostl až k 80 %, ovšem v roce 2017 se tento trend změnil a v letošním roce už představoval pouze necelých 72 %. Pokud bychom se podívali na růst hodnoty staveb v letech 2014–2023, tak jejich růst činil více než 21 %.

Naopak podíl pozemků na DHM zaznamenala od roku 2020 růst, a to z 16 % v roce 2019 až k 20 % v roce 2022. Jejich hodnota se ve sledovaném období zvýšila o 57 %, přičemž k největšímu nárůstu došlo v již zmiňovaném roce 2020.

Podíl souboru hmotných movitých věcí (HMV) v celém období 2014–2023 osciloval okolo 1 %, tudíž i meziroční růst kopíroval průměrný růst DHM. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek se poměrně dynamicky pohyboval v rozpětí od 2 % k 8,5 % v závislosti na investiční aktivitě města. Do této položky je totiž zařazován DHM, který se nachází v etapě mezi pořízením a uvedením do provozu.

Tabulka 2 Vývoj Dlouhodobého hmotného majetku v letech 2014–2023 v tis. Kč

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Dl. hmotný majetek	4 279 861	4 237 234	4 253 384	4 377 567	4 630 846	4 827 193	5 038 514	5 068 069	5 333 288	5 366 887
Pozemky	688 767	694 773	697 108	706 768	754 179	801 654	976 667	985 685	1 074 893	1 082 483
Stavby	3 171 198	3 378 391	3 415 102	3 406 073	3 580 489	3 762 499	3 807 089	3 876 224	3 872 345	3 855 107
HMV	38 144	34 428	36 163	39 167	53 747	51 418	70 619	62 867	56 403	47 657
Nedokončený dl. hmotný majetek	367 540	116 469	91 988	212 690	228 887	197 483	169 042	128 820	316 120	368 472

Zdroj: vlastní zpracování (Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor) (2024)

5.2.2 Dlouhodobý finanční majetek

Město Mladá Boleslav vlastnila dlouhodobý finanční majetek v hodnotě 1 091 496 tis Kč v roce 2023, přičemž již od roku 2014 setrvale a mírně roste. Jedná se o podíly města v jiných právnických osobách. Hlavní dvě skupiny podílů města jsou majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem a majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem. Rozdílem mezi těmito dvěma skupinami je, že podstatný vliv znamená podíl 20–40 % na základním kapitálu, zatímco rozhodující podíl tvoří více než 40 % základního kapitálu.

Z tabulky níže lze vypožorovat, že 40 % DFM tvoří podíly nad 40 % a 60 % DFM tvoří podíly ve společnostech v rozmezí 20–40 %. Tento podíl ani celková hodnota ve sledovaném období příliš nerostly.

Město Mladá Boleslav je držitelem podílů ku příkladu ve společnosti Vodovody a Kanalizace Mladá Boleslav a.s., jež zásobuje pitnou vodou a odvádí kanalizační vodu téměř

celému okresu Mladá Boleslav, dále ve společnosti Compag Mladá Boleslav s.r.o., mnoha kulturních a sportovních společnostech, Dopravním podnikem Mladá Boleslav s.r.o. nebo CENTROTHERM Mladá Boleslav a.s.

Tabulka 3 Vývoj Dlouhodobého finančního majetku v letech 2014-2023 v tis. Kč

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Dl. finanční majetek	1 007 911	1 004 910	1 023 065	1 023 065	1 023 955	1 024 005	1 064 102	1 082 672	1 091 496	1 091 496
Majetkové účasti v osobách s rozhodujícím vlivem	416 045	413 044	411 670	411 670	411 670	411 720	412 286	416 860	410 281	410 281
Majetkové účasti v osobách s podstatným vlivem	591 191	591 191	608 454	608 454	608 454	608 454	642 941	653 012	653 012	653 012

Zdroj: vlastní zpracování (Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor) (2024)

5.3 Kapitálová struktura Mladé Boleslavi

Z počátku sledovaného období tvořil vlastní kapitál 88 % celkových pasiv, zatímco cizí zdroje pouze 12 %. Až do roku 2016 se podíl vlastního kapitálu na pasivech zvyšoval, ovšem poté nastal trvalý pokles a zvyšoval se podíl cizích zdrojů, jenž se zvýšil z 9,7 % v roce 2018 až na 15 % v roce 2023.

Vlastní kapitál se v desetiletém období zvýšil o 23 % na hodnotu 6 059 539 tis. Kč, cizí zdroje za totéž období vzrostly o 65 % na 1 089 070 tis. Kč. Poměr mezi krátkodobými cizími zdroji a dlouhodobými cizími zdroji neustále kolísal z důvodu nestálé hladiny krátkodobých zdrojů. V roce 2023 však činil 38 % krátkodobých zdrojů oproti 62 % dlouhodobých zdrojů.

Tabulka 4 Vývoj kapitálové struktury v letech 2014-2023 v tis. Kč

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Vlastní kapitál	4 937 736	4 980 022	5 082 721	5 155 659	5 345 993	5 455 387	5 503 623	5 595 899	5 812 387	6 059 536
Cizí zdroje	659 418	513 705	476 086	551 759	576 011	698 587	876 439	806 433	1 066 518	1 089 070
Krátkodobé	267 657	77 372	131 273	216 349	183 577	213 450	218 393	129 933	320 903	416 518
Dlouhodobé	391 761	436 333	344 813	335 410	392 434	485 137	658 046	676 500	745 615	672 552

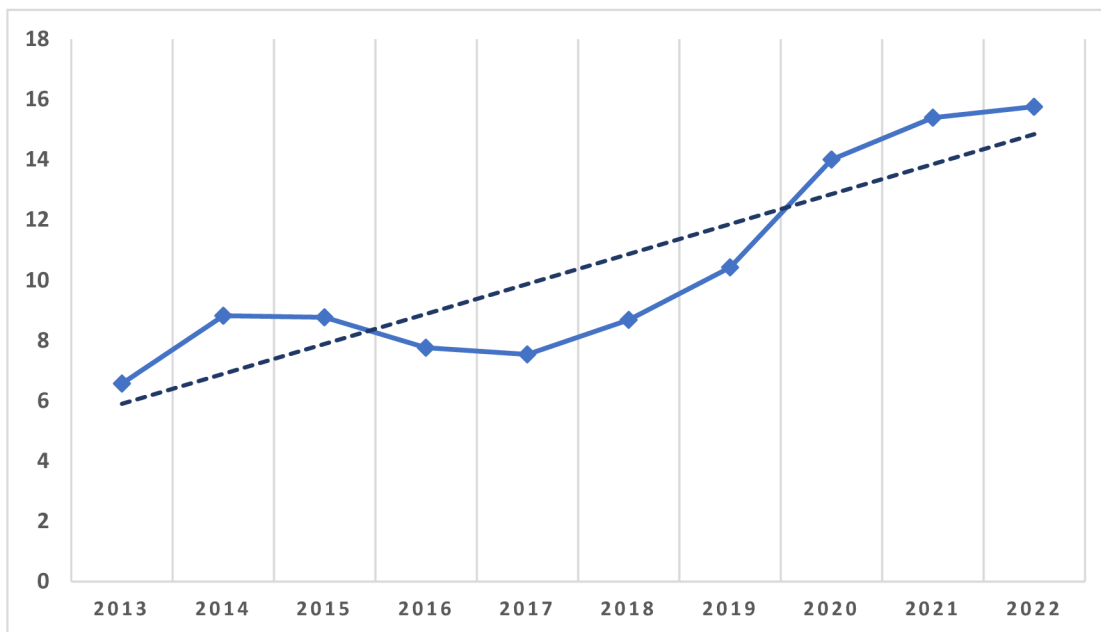
Zdroj: vlastní zpracování (Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor) (2024)

Z hlediska ukazatelů finanční stability města lze využít tzv. ukazatel zadluženosti na 1 obyvatele. Vypočte se jako suma dlouhodobých úvěrů, dlouhodobých závazků z vydaných dluhopisů a ostatních dlouhodobých dluhů a závazků v podílu k počtu obyvatel. Přičemž ideální hodnotou je minimalizace, ovšem ve velikostní kategorii měst nad 5000 obyvatel je průměrná hodnota na obyvatele 7 000 Kč. (Pavlas Miroslav, 2015, s. 8)

Z níže uvedeného grafu č. 4 vyplývá, že zadluženost obce se z počátku sledovaného období pohybovala na průměrných hodnotách a trend byl klesající. Od roku 2018 však zadluženost začala dynamicky růst a v nynějších letech si pohybuje vysoko nad průměrnými

hodnotami, což poukazuje na vzrůstající problémy s hospodařením obce. Pozitivním aspektem je, že se situace stabilizuje a dynamika tempa zadlužování se snižuje.

Graf 4 Vývoj zadluženosti obce na 1 obyvatele v letech 2013-2022 v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, (Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor) (2024)

5.4 Analýza rozpočtu města Mladá Boleslav v časové řadě 2014–2023

V této kapitole se budu zabývat konkrétní strukturou obecního rozpočtu města Mladá Boleslav. Pro podklady této analýzy budou využity převážně závěrečné účty a účetní závěrky statutárního města Mladé Boleslavi, dostupné na webových stránkách. Za rok 2023 zatím není k dispozici závěrečný účet, bude tedy využit schválený rozpočet města.

5.4.1 Příjmy

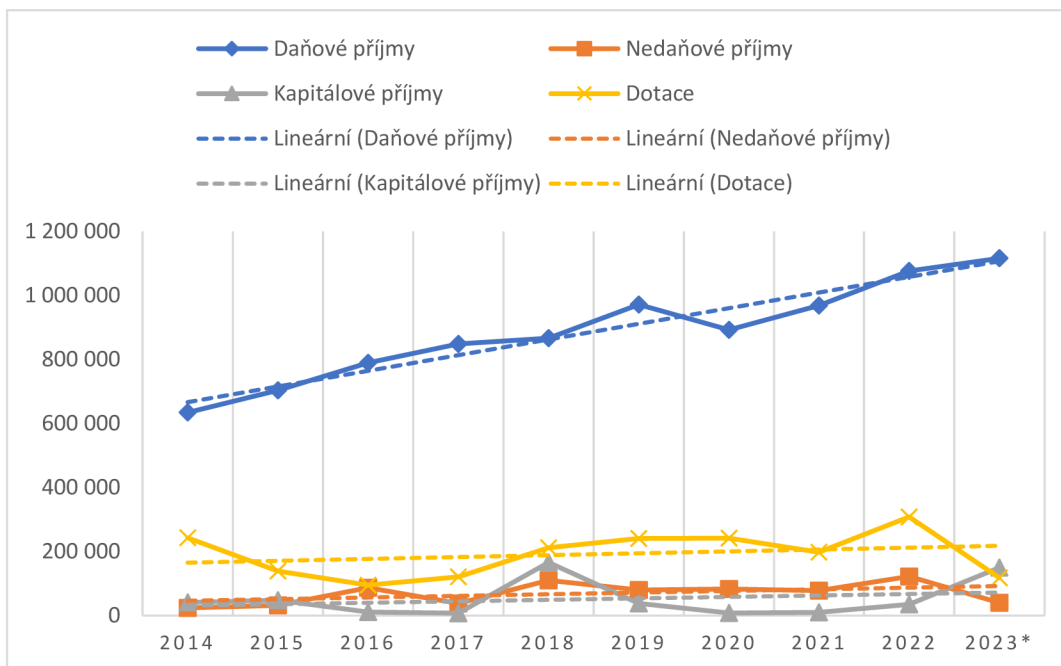
V rámci rozpočtu města Mladá Boleslav jsou rozlišovány čtyři typy příjmů: daňové, nedaňové, kapitálové a dotace neboli transfery. Jak již bylo zmíněno výše, do obecního rozpočtu plyne část tzv. sdílených daní. Jedná se o daně z příjmů, ať už právnických či fyzických osob a daň z přidané hodnoty. Z výběru těchto daní náleží obecním rozpočtům 24,92 %, v případě daně z nemovitosti, tato daň náleží obcím ze 100 %.

Nedaňové příjmy obcí bývají složeny především z příjmů ze služeb a pronájmů, dále také pokut, dividend nebo splátek.

Příjmy kapitálové mohou být kupříkladu příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, přijaté dary na nákup dlouhodobého majetku, a tak dále.

A konečně dotace. Jedná se o finanční prostředky, jež jsou obcím poskytovány z ostatních rozpočtů. Může se jednat například o dotace z evropských rozpočtů, dotace ze státních rozpočtů nebo dotace z krajských rozpočtů. A tyto dotace mohou být investiční nebo neinvestiční, tedy provozní.

Graf 5 Přehled příjmů v letech 2014-2023 v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2014-2023 (2024)

5.4.1.1 Příjmy daňové

Z hlediska objemového zastoupení jsou nevýznamnější skupinou příjmů příjmy daňové. Jejich zastoupení v rozpočtu města se v celé desetileté časové řadě pohybuje zhruba mezi 64–84 %, přičemž nejvýše se nacházely v roce 2017, kdy tvořily 84 % všech příjmů obecního rozpočtu. A na nejnižší úrovni byly v roce 2018, tedy na 64 %. Tento meziroční rozdíl byl způsoben především navýšením ostatních příjmů rozpočtu, ovšem příjmy daňové zůstaly víceméně stejné.

V absolutní hodnotě daňové příjmy obce setrvale rostou, jejich růst v relativním vyjádření činil průměrně 7 %. Nejintenzivněji rostly v letech 2016 a 2019, kdy se shodně meziročně zvýšily o 12 %. Naopak za celé desetileté sledování došlo ke snížení těchto příjmů pouze v jednom roce, a to v roce 2020. Tento rok byl z důvodů nástupu onemocnění COVID-19 poznamenán útlumem značné části ekonomiky, což vedlo také k nižšímu výběru daní a tím pádem i nižším daňovým příjmům obcí. V tomto roce daňové příjmy Mladé Boleslavi klesly o 8 %, což představovalo v absolutním vyjádření pokles o 78 272 tis. Kč.

Za celé sledované období, tedy mezi lety 2014-2023, se daňové příjmy zvýšily téměř o 76 %, přičemž v roce 2023 tvořily 78 % všech příjmů města.

5.4.1.2 Příjmy nedaňové

Výše nedaňových příjmů města je v horizontu let velmi kolísavá, což odpovídá charakteru těchto příjmů. V letech 2014-2023 se pohybovala v rozpětí od 3 do 9 %. Z dlouhodobého hlediska lze nedaňové příjmy Mladé Boleslavi dělit do dvou hlavních skupin. První z nich jsou příjmy z dividend od obchodních společností s majetkovým podílem města. Jedná se především o již zmíněné Vodovody a Kanalizace Mladá Boleslav a Compag Mladá Boleslav. Druhou velkou skupinou jsou příjmy z pokut, především dopravních a pokut městské policie.

Mezi příjmy nedaňové však spadají také místní poplatky. V Mladé Boleslavi jsou obyvatelé povinni hradit poplatek za komunální odpad, který aktuálně činí 400 Kč ročně. Od tohoto poplatku jsou osvobozeni studenti nebo senioři. (Poplatek za komunální odpad: Mladá Boleslav) Dalším poplatkem stanoveným místní vyhláškou je poplatek ze psů. Částka se odvíjí od mnoha kritérií. V případě bydliště v bytovém domě se jedná o 1000 Kč ročně, v rodinném domě 500 Kč, pokud osoba pobírá některý z důchodů, částka činí 200 Kč. Suma je také snížena pro obyvatele příměstských částí, kde je poplatek ve výši 100 Kč. (Poplatek ze psů: Mladá Boleslav) Poplatek z ubytovací kapacity je pro rok 2024 stanoven na 20 Kč za využití lůžko, což se nevztahuje na zdravotnická či lázeňská zařízení, zařízení sociálního či charitativního charakteru nebo ubytování pro studenty. (Poplatek z ubytovací kapacity: Mladá Boleslav) Poplatek za užívání veřejného prostranství se v roce 2024 zvyšuje z dosavadních 10 Kč na 50 Kč za metr čtvereční a den. (Zastupitelé schválili nové znění čtyř vyhlášek: Mladá Boleslav)

Ve sledovaném období si lze všimnout několika výkyvů. První z nich byl v roce 2016, kdy nedaňové příjmy města vzrostly téměř na trojnásobek předchozího roku. Tento skok byl způsoben hlavně vratkami městských dotací, kupříkladu od Městské společnosti sportovní a rekreační areály na výstavbu bazénu ve výši 13 mil. Kč, z důvodu dodatečně získané dotace z Regionálního operačního programu Střední Čechy. V roce 2018 byly nedaňové příjmy rovněž vyšší, a to ve výši 110 324 tis. Kč, zde se jednalo o splátku půjčky poskytnutou Dopravnímu podniku Mladá Boleslav na nákup nových autobusů ve výši 61,6 mil Kč. Tentýž důvod stál za navýšením i v letech 2019 a 2020, kdy splátky činily v obou letech 27,35 mil. Kč. A v roce 2021 tato splátka činila 20,51 mil. Kč. Ovšem nejvyšší

hodnoty dosáhly nedaňové příjmy v roce 2022. V tomto roce došlo ke splacení finanční výpomoci města společnosti Městské parkovací domy Mladá Boleslav ve výši 54,68 mil. Kč na výstavbu nového parkovacího domu.

5.4.1.3 Kapitálové příjmy

Dlouhodobě nejmenší část příjmů tvoří příjmy kapitálové. V letech 2014-2023 se jejich podíl na příjmech pohyboval na úrovni jednotek procent. Výjimečným rokem z pohledu velikosti kapitálových příjmů byl rok 2018, kdy kapitálové příjmy dosáhly hodnoty 166 016 tis. Kč a jejich podíl na celkových příjmech města byl 12 %. Naprosto dominantní vliv na tento nárůst měl prodej obecních pozemků. Z již zmíněných 166 016 tis. Kč tvořily 42,86 mil. Kč příjmy z prodeje pozemků v lokalitě Na Celně a 120,65 mil. Kč tvořily příjmy z prodeje pozemků v Severním sídlišti. K druhému výkyvu v kapitálových příjmech došlo v loňském roce, kdy příjmy činily 150 448 tis. Kč.

5.4.1.4 Dotace

Výše transferů byla v referenčním období poměrně proměnlivá. Důvodem této nekonzistence byla nerovnoměrná investiční aktivita obce, na kterou je značná část dotačních titulů navázána. Poměr dotací vůči příjmům obce se obvykle pohyboval v rozmezí od 10 do 20 %. Výjimkou byl rok 2014, kdy dotace dosahovaly 26 %, což bylo způsobeno značným čerpáním evropských prostředků, ale také ze státního rozpočtu, přičemž 68 % těchto transferů bylo využito jako investiční dotace. Obdobná situace nastala i v roce 2018. V tomto roce byl opět vysoký podíl investičních dotací, jež byly použity převážně v oblasti školství a oprav dopravní infrastruktury města. Tyto projekty nadále pokračovaly i v roce 2019, což mělo opět následek poměrně vysokého zastoupení investičních dotací na transferech. V absolutní hodnotě byly dotace nejvyšší v roce 2022, činily 308 391 tis. Kč. Tato rekordní výše byla spojena především z množstvím investičních projektů města do sportovních a volnočasových areálů, telematiky a optických vláken.

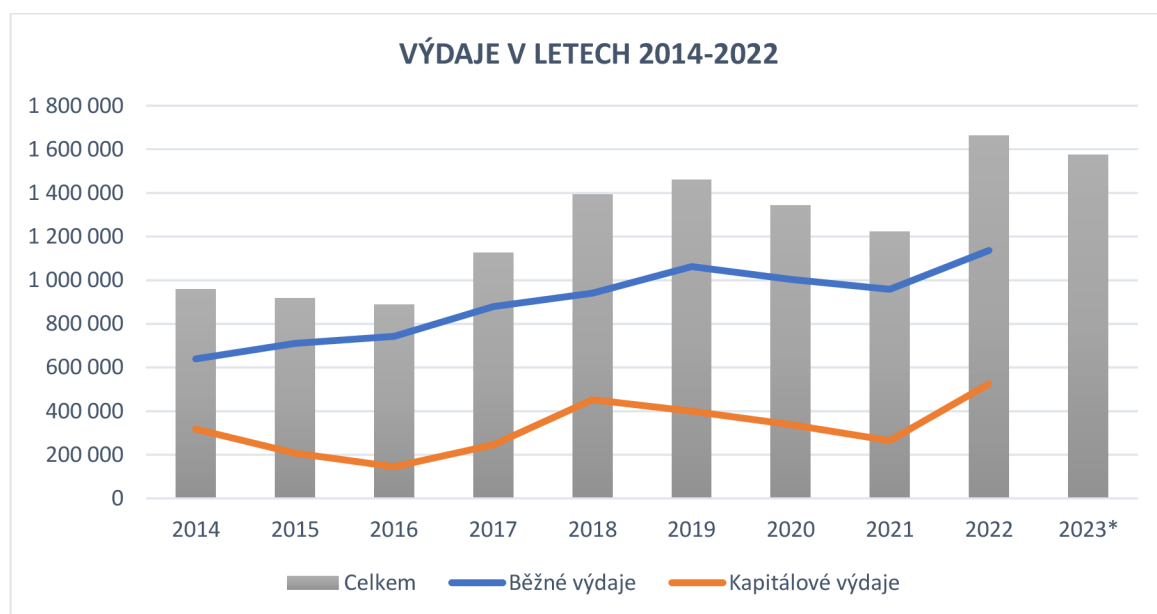
Dle rozpočtové úrovně je nejvíce transferů městu Mladá Boleslav poskytováno ze státního rozpočtu, oscilují nejčastěji mezi 70 a 80 %. Výše evropských dotací je velmi ovlivněna danými městskými projekty, na které jsou poskytovány. Demonstrovat to lze například na již zmíněném roce 2018 nebo 2019, v nichž poměr evropských prostředků dosahoval 39 % respektive 25 %. Ve struktuře transferů figurují také dotace krajské, jejich poměr se však pohybuje v rámci jednotek procent.

5.4.2 Výdaje

Výdaje obecního rozpočtu města Mladá Boleslav ve sledovaném období měly rostoucí trend, ovšem meziročně nerostly trvale. Pokles byl zaznamenán v letech 2015, 2016, 2020 a 2021. Na počátku desetiletého období vynakládalo město na výdaje 957 384 tis. Kč, přičemž v roce 2022 tato částka činila již 1 661 891 tis. Kč, což představovalo růst o 74 %. Tento růst byl způsoben především vysokými kapitálovými výdaji, které byly spojeny s investicemi města. Dalšími roky s významným růstem výdajů byly roky 2017 a 2018. Zatímco v roce 2017 byl tento růst zapříčiněn rovným dílem běžných i kapitálových výdajů, v roce 2018 se jednalo převážně o růst kapitálových výdajů. Pro rok 2023 město zatím plánuje ve schváleném rozpočtu výdaje ve výši 1 576 182 tis. Kč. To by znamenalo pokles o 5 %.

Z pohledu podílu obecních výdajů na kapitálových a běžných výdajích se tento podíl pohybuje v intervalech 66–84 % běžných (provozních) výdajů a 16–33 % kapitálových výdajů. Nejvyšší podíl kapitálových výdajů nastal v letech 2014, 2018, 2019 a 2022, což bylo spojeno s významnými investičními projekty města, jež budou zmíněny níže. Naopak nejvyšší podíl běžných výdajů nastal v roce 2016, kdy dosahovaly 84 %.

Graf 6 Výdaje v letech 2014-2022 v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2014-2023 (2024)

Výdaje rozpočtu Mladé Boleslavi se až do roku 2019 členily do deseti skupin, v roce 2020 přibyla skupina jedenáctá.

Tyto skupiny jsou přiřazeny jednotlivým odborům města:

- Správní odbor
- Ekonomický odbor
- Odbor správy majetku města
- Odbor bezpečnosti a prevence kriminality
- Odbor školství, kultury a tělovýchovy
- Odbor stavební a rozvoje města
- Odbor životního prostředí
- Odbor dopravy a silničního hospodářství
- Odbor řízení projektů
- Odbor sociálních věcí

5.4.2.1 Správní odbor

Do této kapitoly výdajů se řadí v rozpočtu Mladé Boleslavi také obecní živnostenský úřad, avšak hlavní část výdajů směřuje na zajištění správy města. Ve sledovaném desetiletém horizontu se rozpočet správního odboru podílel na výdajích města zhruba z 20 %. Mezi nejvýznamnější výdajové položky dlouhodobě spadají výdaje na fungování městské policie, výdaje na chod zastupitelstva města či informatika. Jak již vyplívá z názvu, největší část financí je využívána na samotnou správu města.

5.4.2.2 Ekonomický odbor

Dle objemu finančních prostředků patří tato kapitola výdajů spíše k menším. Město Mladá Boleslav na něj každoročně vynakládá pouze 2 % z rozpočtu. Obvykle obsahuje úroky z úvěrů, daň z příjmů za obec nebo rozpočtovou rezervu primátora.

5.4.2.3 Odbor správy majetku města

Objem financí rozpočtovaných v této kapitole setrvale roste. Ze 2 % v roce 2014 až na 5 % v roce 2023. Hlavní funkce tohoto odboru spočívá v udržování a opravách budov či bytů ve vlastnictví města. Může jít například o školy, školky, sportoviště, divadlo, knihovnu či samotný magistrát města. Velkou část tvoří také podkapitola „výkup nemovitostí“.

5.4.2.4 Odbor bezpečnosti a prevence kriminality

Tato kapitola rozpočtu existuje až od roku 2020. Od té doby hospodaří s 1 % výdajů rozpočtu města, které jsou využívány pro zlepšení bezpečnosti ve městě například v otázkách požární ochrany nebo sirén města. Dále slouží k modernizaci kamerového systému nebo v roce 2023 byl využit k humanitárním účelům.

5.4.2.5 Odbor školství, kultury a tělovýchovy

V rámci tohoto odboru jsou finanční prostředky děleny téměř na třetiny, jež jdou do jednotlivých oblastí. Z hlediska obecního rozpočtu tímto odborem v letech 2014-2023 proteklo mezi 17-19 % výdajů. Školská část je využívána především pro neinvestiční příspěvky do mateřských a základních škol. Kulturní část je zase směřována na městské divadlo, spolky, městskou knihovnu či kulturní akce pořádané městem. Sportovní úsek využívá finance k podpoře místních sportovních klubů, na provoz sportovišť či k podpoře sportování mládeže.

5.4.2.6 Odbor stavební a rozvoje města

V této kapitole je soustředěno každoročně nejvíce finančních prostředků. Relativní poměr vůči celkovým výdajům se pohybuje pravidelně v intervalu od 30 do 40 %. Naprostou většinu těchto výdajů tvoří investice, jen marginální podíl má odpadové hospodářství a údržba zeleně. V roce 2014 byla nejvýznamnější investicí výstavba krytého bazénu, jenž se protáhla až do roku 2015 a vyšla město na zhruba 250 mil. Kč. V následujícím roce 2016 město investovalo do širokého portfolia menších projektů. Kupříkladu mostu přes řeku Jizeru v Debři, zateplení 9. ZŠ či výstavby nového hřiště u 5. ZŠ. V roce 2017 došlo k rekonstrukci sportovní haly, další velkou investicí byla rekonstrukce bazénu v budově sokolovny a v neposlední řadě výstavba cyklostezek či parků. Mezi hlavní investice v roce 2018 lze zařadit pokračující rekonstrukci bazénu v sokolovně, mnohé úpravy veřejných prostranství, výstavbu nové loděnice či realizace fotbalové akademie pod FK Mladá Boleslav. Rok 2019 se nesl v podobných investicích jako rok 2018, nově se pouze začaly zateplovat budovy mateřských školek. Covidový rok 2020 investice plynuly především do zkvalitnění podmínek na základních školách, ale proběhly také investice do zlepšení dopravní situace nebo oprav Domu kultury a rok 2021 byl velmi obdobný. V roce 2022 byla velmi významná investice od telematiky a optických vláken, dále poté do výstavby nábřežní cyklostezky Krásná louka, výstavby parkovacího domu a výstavby Alzheimer centra. A

konečně v roce 2023 mezi hlavní investice patřily rekonstrukce dopravních komunikací, sociálních bytů nebo Zimního stadionu.

5.4.2.7 Odbor životního prostředí

Jedná se o sekci rozpočtu s nejnižšími finančními prostředky, jež se pohybují v rámci desetin procenta. Slouží k financování vodního hospodářství, ochraně přírody nebo nákladů na týraná zvířata.

5.4.2.8 Odbor dopravy a silničního hospodářství

Objemem financí se opět jedná o významnou kapitolu rozpočtu, ačkoliv množství prostředků se od roku 2014 setrvale snižuje. Konkrétně z 20 % v roce 2014 na 14 % v roce 2023. Tento odbor má na starost opravu a údržbu komunikací a osvětlení a také dopravní obslužnost.

5.4.2.9 Odbor řízení projektů

Rozsah této rozpočtové kapitoly představuje pouze jednotky milionů ročně, avšak stále roste. Slouží převážně k pokrytí výdajů města s plánováním a přípravou projektů. Využívá se také k fungování tzv. Integrovaných územních investic (ITI), protože mladoboleslavská aglomerace patří mezi 13 takto podpořených území v ČR.

5.4.2.10 Odbor sociálních věcí

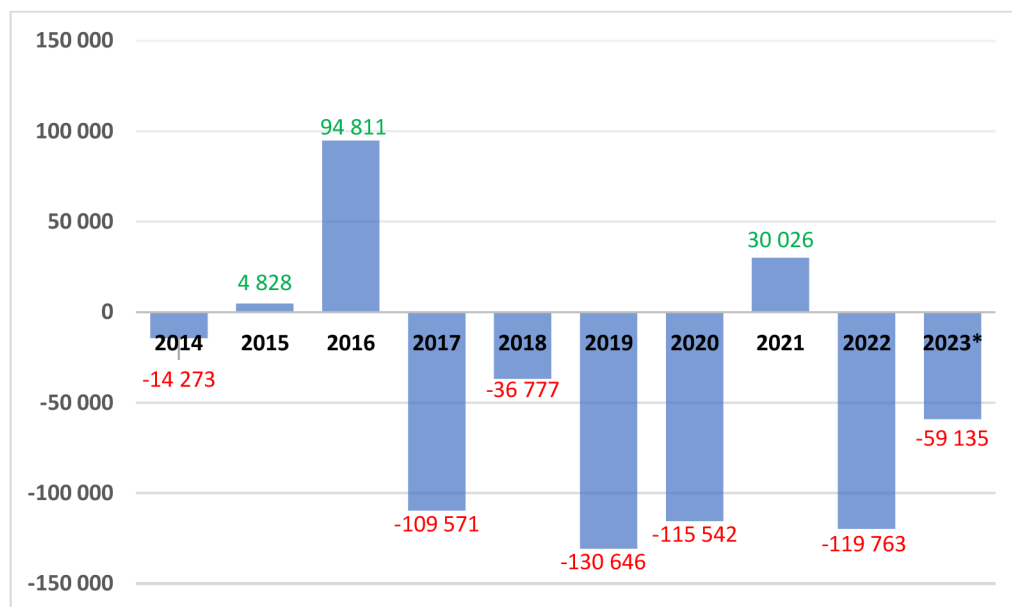
Sociální odbor je stále rostoucí kapitola obecního rozpočtu, která v roce 2014 byla na úrovni 1 % výdajů města a v nynější době už tvoří více než 3 %. Jsou z ní hrazeny příspěvky různým charitativním organizacím působícím na území města.

5.4.3 Saldo obecního rozpočtu

Saldo rozpočtu neboli rozdíl mezi příjmy a výdaji města, indikuje, zda obecní rozpočet skončil na konci roku v přebytku či schodku. Pro obec je samozřejmě žádoucí, aby rozpočet končil, pokud možno s přebytkem. V desetiletém období od roku 2014 do roku 2023 se to však statutárnímu městu Mladá Boleslav povedlo pouze třikrát. A to v roce 2015, 2016 a 2021. V ostatních letech obecní rozpočet hospodařil se schodkem. Největší přebytek rozpočtu nastal v roce 2016, jenž činil 64 811 tis. Kč. Naopak město hospodařilo se schodkem vyšším než 100 mil. Kč hned čtyřikrát. A sice v letech 2017, 2019, 2020 a 2022,

přičemž nejhlubšího schodku rozpočet dosáhl v roce 2019, kdy se propadl až k – 130 646 tis. Kč. Při sumarizaci jednotlivých schodků a přebytků v desetiletém sledovaném období, tato hodnota dosáhla – 456 042 tis. Kč. Z toho pro město vyplívá, že musí svoje financování zajistit pomocí využívání krátkodobých či dlouhodobých úvěrů.

Graf 7 Vývoj salda obecního rozpočtu v letech 2014-2023 v tis. Kč

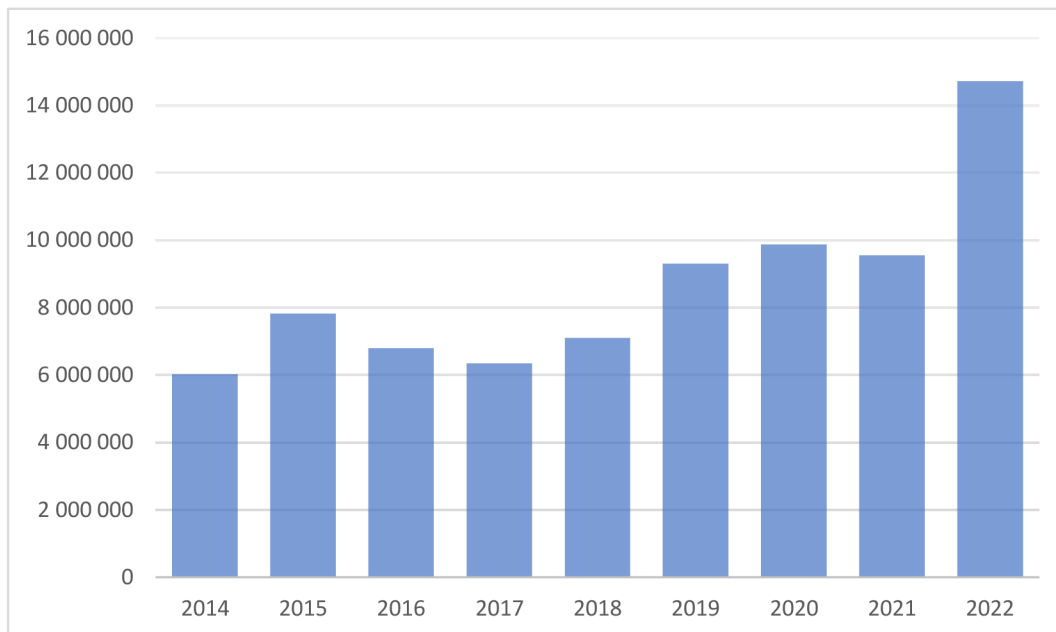
Zdroj: vlastní zpracování, Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2014-2023 (2024)

5.4.4 Zadluženost města

Jak již bylo nastíněno v kapitole Kapitálová struktura, jedním z problémů města je, že stále roste jeho zadluženost. Tato skutečnost samozřejmě s sebou nese i dodatečné náklady. A to jak ve formě splátek úvěru, tak také ve formě obsluhy dluhu neboli splátek úroků z úvěrů.

Jak vyplívá z grafu 7, v roce 2014 obsluha obecního dluhu činila 6 022 tis. Kč, poté vzrostla v roce 2015 o 30 %, což představovalo třetí nejvyšší meziroční růst ve sledovaném období. Více vzrostla jen v letech 2019 a 2022. V roce 2019 to bylo o 31 % na 9 309 tis. Kč, nejvyšší nárůst ovšem nastal v již zmíněném roce 2022 a sice 54 % vůči roku 2021, což ovšem mohlo být spojeno se zvýšením úrokových sazeb ze strany ČNB. V absolutní hodnotě tento nárůst činil 5 164 tis. Kč na 14 714 tis. Kč. V celém referenčním období vzrostly výdaje na obsluhu obecního dluhu o 144 %.

Graf 8 Celková obsluha obecního dluhu v Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2014-2022 (2024)

6 Zhodnocení výsledků

6.1 Majetková a kapitálová struktura

Z již zmíněné majetkové struktury města v desetiletém horizontu vyplývá, že hodnota majetku v držení města stále roste. Tento vývoj je nevýrazněji viditelný u stálých aktiv, jež vzrostla o více než 23 %, což signalizuje, že se město snaží své finanční prostředky směřovat do investic. Konkrétně do hmotného majetku, převážně do staveb a pozemků, což je jak z občanského pohledu, tak i z pohledu ekonomického jistě správný směr. Dlouhodobý finanční majetek setrval ve sledovaném období stále na podobných hodnotách. Vzhledem k tomu, že je tvořen majetkovými podíly města, se jedná o poměrně logický vývoj. Vzrostl však také oběžný majetek, jenž se více než zdvojnásobil.

Pochopitelně s rostoucími aktivy města musí růst i pasiva, tedy kapitálová struktura města. Její vývoj však již nevyznívá tak příznivě. V desetiletém vývoji je totiž možné zpozorovat, že poměr mezi vlastním kapitálem a cizími zdroji se proměňuje. Zatímco v roce 2014 byl podíl cizích zdrojů kolem 10 %, v letech 2022 a 2023 již tento podíl přesáhl 15 %. Což indikuje, že pro město je stále obtížnější pokrývat svoje běžné ale také kapitálové výdaje z vlastních prostředků. To samozřejmě souvisí s rostoucí tendencí využívání úvěrů.

6.2 Rozpočet města Mladá Boleslav

Jak již bývá obvyklé, obce jsou do značné míry závislé na příjmech daňových, ani Mladá Boleslav není výjimkou. Tyto příjmy rostly nejrychleji a nejdynamičtěji ze všech položek příjmů a město je na nich závislé ze 70–80 % a jejich výši nelze příliš ovlivnit. Ovšem nepříznivý je trend ostatních kategorií příjmů, protože daňové příjmy jsou jedinou kategorií, která v celém sledovaném období rostla. Tato skutečnost z hlediska udržitelnosti obecního rozpočtu není příliš pozitivní. Primárně je to vidět na příjmech nedaňových, které až na několik výkyvů, se pohybují více či méně na podobných hodnotách, přičemž místní poplatky za svoz odpadu či za psa jsou nižší, než bývá v podobně velkých městech obvyklé. V této oblasti tedy spatřuji velký potenciál, jak zvýšit příjmy města a podpořit tím udržitelné a vyrovnané hospodaření města. Dalším způsobem, kterým by bylo možné podpořit příjmovou stranu rozpočtu, by mohlo být lepší využívání dotací, a to především z Evropských fondů. Protože pokud se podíváme na vývoj dotací celkem, tak sice rostou, avšak jen velmi pozvolna, maximálně o několik procent. Přičemž dotace z Evropských

fondů jsou čerpány dosti nevyrovnaně. A lepší využívání těchto prostředků by městu ušetřilo zdroje, které by mohlo vynaložit na jiné projekty či na financování provozu města.

Z pohledu výdajové strany rozpočtu je patrné, že z dlouhodobého hlediska běžné výdaje tvoří necelé tři čtvrtiny všech výdajů. To znamená že na investice směřuje město přes čtvrtinu svého rozpočtu ročně. Přičemž dle Miroslava Pavlase, který vychází z dat od ratingových agentur, je dostatečná hodnota 20 %. (Miroslav Pavlas, 2015, s.10) Z tohoto pohledu tedy město kritéria splňuje a vykazuje tedy poměrně dobrou investiční aktivitu.

Jak již bylo zmíněno, na investice plyne poměrně velké množství finančních prostředků. Viditelné to je i z hlediska výdajové struktury města, největší kapitolu rozpočtu totiž tvoří Odbor stavební a rozvoje města (37 %), což je správná cesta k tomu, aby se město posouvalo stále dopředu. Silný je také Odbor dopravy a silničního hospodářství (17 %). To souvisí s velkou migrací lidí skrze město, převážně dojíždějící za prací či do škol. Dopravní infrastruktura města je tedy velmi exponovaná. Další velkou částí rozpočtu je Odbor školství, kultury a tělovýchovy (17 %), což jsou bezpochyby také správně investované prostředky, protože většina těchto peněz je směřována na zkvalitnění výuky ve městě či zlepšení občanské vybavenosti města v oblastech kultury a sportu.

6.3 Saldo obecního rozpočtu

Při analyzování výsledků hospodaření města Mladá Boleslav ve sledovaném období lze upozornit, že s výjimkou tří let město vždy hospodařilo se schodkem obecního rozpočtu. Což má samozřejmě poté dopad na zadluženost města. Již výše v kapitole Kapitálová struktura bylo zmíněno, že zadluženost města na obyvatele ve sledovaném období stále roste, a to celkem dynamicky. Mezi monitorující ukazatele Ministerstvo financí řadí mimo jiné i podíl cizích zdrojů na aktivech a pravidlo rozpočtové odpovědnosti. Z hlediska podílu cizích zdrojů na aktivech město v roce 2022 dosáhlo 16,50 % (Statutární město Mladá Boleslav - ukazatele hospodaření SIMU | Monitor), přičemž Ministerstvo financí doporučuje, aby hodnota nepřekročila 25 % (Monitoring hospodaření územních samosprávných celků) a průměr statutárních měst v ČR byl v roce 2022 10,21 % (Monitor - informační portál Ministerstva financí). Tento ukazatel tedy Mladá Boleslav splňuje, avšak stále se této hranici přibližuje. Podstatnější je ovšem pravidlo rozpočtové odpovědnosti, které je stanoveno zákonem na hranici 60 % (Monitoring hospodaření územních samosprávných celků). Mladá Boleslav v roce 2022 dosahovala 52,78 % (Statutární město Mladá Boleslav - ukazatele hospodaření SIMU | Monitor), čímž se nebezpečně blíží

zákonem stanovené hranici. Přitom průměr statutárních měst ČR činil v roce 2022 18,7 % (Monitor - informační portál Ministerstva financí). Z podkapitoly zadluženost města rovněž vyplývá, že poměrně dynamicky roste zátěž v podobě obsluhy dluhu a to z 6 mil. Kč v roce 2014 až na více než 14 mil. Kč v roce 2023, což pochopitelně také odsává finanční prostředky z rozpočtu města, které mohly být využity na jiné účely. V nejbližších letech bude tedy nezbytné, aby došlo ke konsolidaci rozpočtu města, a to buď cestou zvýšení příjmů města nebo snížením výdajů.

Město již pro rok 2024 počítá s růstem poplatku za pobyt ze stávajících 4 Kč/noc na 20 Kč/noc, přičemž dle primátora města Raduana Nwelatiho (ODS) by tímto způsobem mohlo město vybrat o 4 mil. Kč více. Poroste také poplatek za užívání veřejného prostranství z 10 Kč/m² na den na 50 Kč/m² na den. Nepočítá se ovšem s růstem poplatku za komunální odpad, jenž činí 400 Kč. Zde by z důvodu dlouhodobé stagnace výše poplatku bylo možné i navýšení na 800 Kč, což by přineslo do rozpočtu města dalších přibližně 10 mil. Kč. (Zastupitelé schválili nové znění čtyř vyhlášek: Mladá Boleslav)

Cesta k vyrovnanému rozpočtu však vede spíše skrze snížení investičních výdajů. Jak již bylo zmíněno, investiční aktivita města je poměrně vysoká, navíc v nově schváleném rozpočtu města na rok 2024 bude 40 % příjmů využito na investice. Z toho vyplývá, že pouze snížením objemu financí na investice o 10 %, by se mohl snížit plánovaný schodek zhruba o 70 mil. Kč už v roce 2024, tedy o polovinu. Bylo by možné například odsunout určitou část výstavby nových cyklostezek, výtahu z Krásné louky, rozprostřít investice do telematiky do více let nebo snížit prostředky pro opravy o 10 %. Součet těchto opatření by mohl ušetřit rozpočtu již zmíněných zhruba 70 mil. Kč a nasměřovat hospodaření města k vyrovnaným rozpočtům. (Zastupitelé schválili rozpočet Mladé Boleslavi na rok 2024: Mladá Boleslav)

7 Závěr

Předmětem této práce bylo zhodnocení hospodaření města Mladá Boleslav, tedy analýza městského rozpočtu a z ní následně plynoucí doporučení pro jeho zefektivnění. Aby však bylo možné tohoto cíle dosáhnout, bylo zapotřebí sestavit ucelený souhrn všech aspektů, jež mohou obecní rozpočet, a i město jako takové ovlivňovat.

Proto je tato práce rozdělena do tří základních částí. První část je věnována veřejnému sektoru a financím veřejného sektoru v teoretické rovině. Zaměřuje se především na fungování veřejného sektoru a roli veřejných financí v něm. Tedy jednotlivým subjektům veřejné sféry, jejich příjmy a výdaji a také veřejnými rozpočty. Praktická část je věnována charakteristice města z hlediska ekonomického i demografického, tvorbě majetkové a kapitálové struktury a pochopitelně také podstatě této práce – rozpočtu statutárního města Mladá Boleslav. Dále následuje zhodnocení rozpočtu z mnoha hledisek a zformulování doporučení pro další budoucí vývoj.

K detailnímu rozboru majetkové a kapitálové struktury města byly využity rozvahy města ze sledovaných let 2014-2023, které byly získány z Monitoru, což je online informační portál Ministerstva financí. Rozpočet města byl analyzován na základě závěrečných účtů města z let 2014-2022, pro rok 2023 byl z důvodu chybějícího závěrečného účtu použit schválený rozpočet města.

Z této práce vyplívá, že město Mladá Boleslav dokázalo v desetiletém období pouze třikrát hospodařit s přebytkovým rozpočtem, což negativně ovlivňuje udržitelnost hospodaření města. Tato skutečnost se projevuje v kapitálové struktuře, v níž poměr cizích zdrojů neustále roste. Také pravidlo rozpočtové odpovědnosti, jež monitoruje Ministerstvo financí, se pomalu začíná blížit k limitní hodnotě a pohybuje se vysoko nad průměrem statutárních měst. Zadlužování však nemá na město dopad pouze v podobě statistických ukazatelů, ale setrvale roste obsluha obecního dluhu. Ta samozřejmě odsává z rozpočtu finanční prostředky, které mohly být využity jinak. Návaznost tohoto zadlužování lze spatřovat v investiční aktivitě města, která převyšuje doporučené hodnoty. Její důsledky se projevují v majetkové struktuře, ve které poměrně dynamicky rostou položky pozemků a staveb. Je tedy alespoň částečně pozitivní, že zadlužování města je způsobeno do značné míry investičními výdaji.

Město by se tedy mělo v příštích letech zaměřit na stabilizaci obecního rozpočtu, čehož je možné docílit zvýšením příjmů nebo snížením výdajů. Z hlediska příjmů existuje

rezerva v příjmech nedaňových, přesněji řečeno v místních poplatcích, u kterých je stále prostor pro zvýšení. Pro rok 2024 již je plánován růst poplatku za užívání městského prostranství a za pobyt, bylo by ale také vhodné upravit poplatek za komunální odpad, jehož výše se roky nezvyšovala. Rovněž šíří úlev od tohoto poplatku by bylo vhodné více omezit. Město by se také mohlo soustředit na efektivnější využívání dotačních titulů. Na výdajové straně by město mělo snížit své kapitálové výdaje, alespoň do doby, než bude rozpočet zkonsolidován. Převážně pak o projekty, které nejsou spolufinancovány z ostatních veřejných rozpočtů. Z hlediska investiční aktivity je město vysoce nadprůměrné, a proto v této oblasti lze spatřovat určitý prostor k úspoře finančních prostředků, čímž by došlo ke stabilizaci obecního rozpočtu.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Knižní zdroje

APGAR, W.C., BROWN, H.J. 1987. *Microeconomics and Public Policy*. London: Scott, Foresman and Company, 1987. ISBN 0-673-15842-X.

BAILEY, S. J., MATĚJKOVÁ, Iva, 2004. *Veřejný sektor: teorie, politika a praxe*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 978-80-86432-61-8.

CULLIS, J., JONES, P. 1987. *Public Sector Economics*. Oxford: Blackwell Publishing, 1987.

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a PEKOVÁ, Jitka. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

KHAN, Aman; HILDRETH W.Bartley. *Budget Theory in the Public Sector*. Westport: Quorum Books, 2002. ISBN 1-56720-281-0.

LISÝ, J. a kol. 2000. *Ekonomía. Všeobecná ekonomická teória*. Bratislava: Edícia Ekonomía, 2000.

MAAYTOVÁ, Alena; OCHRANA, František a PAVEL, Jan. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Expert (Grada). Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.

MIKUŠOVÁ MERIČKOVÁ B.; STEJSKAL J. *Teorie a praxe veřejné ekonomiky*. Wolters Kluwer, a.s., Praha: 2014. ISBN 978-80-7478-526-9.

OCHRANA, František; PAVEL, Jan a VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

OCHRANA, František. *Veřejné výdajové programy, veřejné projekty a zakázky: jejich tvorba, hodnocení a kontrola*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-644-8.

PAVLAS, Miroslav. *Ukazatele finanční stability města*. Dolní Břežany: Regionální rozvoj mezi teorií a praxí, Česká republika, 2015.

PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Finance (Grada). Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

SEDMIHRADSKÁ, Lucie. Rozpočtový proces obcí. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-967-0.

MF: Státní rozpočet 2023 v kostce: informační příručka Ministerstva financí České republiky. 2014-. Praha: Ministerstvo financí, 2014-. ISBN 978-80-7586-058-3.

ŠTEFANKOVÁ, Blanka. Průvodce veřejnými rozpočty. [Praha]: Český institut interních auditorů, 2012. ISBN 978-80-86689-37-1.

TYER, C., WILLAND, J. Public budgeting in America: A twentieth century retrospective. *Journal of Public Budgeting Accounting and Financial Management*, 9(2):189-219.

ŽÁKOVÁ KROUPOVÁ, Zdeňka a SLABOCH, Josef. Cvičení z ekonomiky veřejného sektoru. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-213-2574-6.

8.2 Internetové zdroje

Zákon č.211/2000 Sb., 1. 4. 2023, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/211/2023-04-01?f=Z%C3%A1kon%20%C4%8D.%20211%2F2000%20Sb.,%20o%20St%C3%A1tn%C3%ADm%20fondu%20podpory%20investic&zalozka=text> [cit. 2023-11-05].

Zákon č.239/1992 Sb., 1. 2. 2022, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/239?zalozka=text> [cit. 2023-11-04].

Zákon č.250/2000 Sb., 1. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/250/2024-01-01?f=Z%C3%A1kon%20%C4%8D.%20250%2F2000%20Sb.,%20Z%C3%A1kon%20o%20rozpo%C4%8Dtov%C3%BDch%20pravidlech%20%C3%BAzemn%C3%ADch%20rozpo%C4%8Dt%C5%AF.&zalozka=text> [cit. 2023-11-12].

Zákon č.256/2000 Sb., 1. 11. 2023, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/256/2023-11-01?f=256%2F2000%20Sb.%20Z%C3%A1kon%20o%20St%C3%A1tn%C3%ADm%20zem%C4%9Bd%C4%9Blsk%C3%A9m%20interven%C4%8Dn%C3%ADm%20fondu%20a%20o%20zm%C4%9Bn%C4%9B%20n%C4%9Bkter%C3%BDch%20dal%C5%A1%C3%ADch%20z%C3%A1kon%C5%AF&zalozka=text> [cit. 2023-11-02].

Zákon č.388/1991 Sb., 1. 2. 2022, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/1991/388?zalozka=text> [cit. 2023-11-04].

Zákon č.496/2012 Sb., 13. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/496/2024-01-13?f=Z%C3%A1kon%20%C4%8D.%20496%2F2012%20Sb.,%20o%20audiovizu%C3%A1ln%C3%ADch%20d%C3%ADlech%20a%20podpo%C5%99e%20kinematografie%20a>

%20o%20zm%C4%9Bn%C4%9B%20n%C4%9Bkter%C3%BDch%20z%C3%A1kon%C5%AF&zalozka=text [cit. 2023-11-01].

Databáze demografických údajů za obce ČR, Databáze demografických údajů za obce ČR [online]. Získáno z : <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demograficky-udaju-za-obce-cr> [cit. 2024-01-20].

Finanční správa: Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2024.pdf, [online]. Získáno z : https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2024.pdf [cit. 2024-01-16].

Historie města: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/historie-mesta/ms-24384> [cit. 2024-01-18].

Komise rady: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/komise%2Drady/ms-63077/p1=63077> [cit. 2024-01-18].

Monitor – informační portál Ministerstva financí, [online]. Získáno z : <https://monitor.statnipokladna.cz/> [cit. 2024-03-10].

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků, *Ministerstvo financí ČR* [online]. Získáno z : <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra> [cit. 2024-02-15].

Národní rozpočtová rada (NRR) | Vše o veřejných financích. Národní rozpočtová rada [online]. Získáno z : <https://www.rozpocetovarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/> [cit. 2023-11-11].

Partnerská města: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/partnerska%2Dmesta/d-802/p1=62741> [cit. 2024-01-18].

Popis systému, Finanční správa České republiky [online]. Získáno z : <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu> [cit. 2024-01-16].

Poplatek z ubytovací kapacity: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/poplatek-z-ubytovaci-kapacity/d-25964> [cit. 2024-02-01].

Poplatek za komunální odpad: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/poplatek-za-komunalni-odpad/d-25965> [cit. 2024-02-01].

Poplatek ze psů: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/poplatek-ze-psu/d-25966> [cit. 2024-02-01].

Příměstské části: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/primestske%2Dcasti/ms-63269/p1=63269> [cit. 2024-01-18].

SFDI: Statut fondu, [online]. Získáno z : <https://www.sfdi.cz/zakladni-informace/statut-fondu/> [cit. 2023-11-04].

Statutární město Mladá Boleslav - rozvaha | Monitor, [online]. Získáno z : <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00238295/ucetni-zaverka/rozvaha?obdobi=2309&rad=t> [cit. 2024-01-25].

Statutární město Mladá Boleslav - ukazatele hospodaření SIMU | Monitor, [online]. Získáno z : <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00238295/monitoring/simu?rad=t&obdobi=2212> [cit. 2024-02-15].

Vše o území VDB, [online]. Získáno z : https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__535419# [cit. 2024-01-20 a].

Vše o území VDB, [online]. Získáno z : https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=34055&u=__VUZEMI__43__535419#w= [cit. 2024-01-20 b].

Vyhláška č. 412/2021 Sb., 1. 1. 2024, aktuální znění, informativní znění systému e-Sbírka, [online]. Získáno z : <https://www.e-sbirka.cz/sb/2021/412?zalozka=text> [cit. 2024-11-12]

Zastupitelé schválili nové znění čtyř vyhlášek: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/zastupitele-schvalili-nove-zneni-ctyr-vyhlasek/d-81855> [cit. 2024-02-01].

Zastupitelé schválili rozpočet Mladé Boleslavi na rok 2024: Mladá Boleslav, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/zastupitele-schvalili-rozpocet-mlade-boleslavi-na-rok-2024/d-82309> [cit. 2024-03-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2014, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/rok%2D2014/ds-1201/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2015, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/rok%2D2015/ds-1285/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2016, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/rok%2D2016/ds-1303/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2017, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/rok%2D2017/ds-1313/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2018, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1324/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2020, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1356/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2021, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1389/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2022, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1397/archiv=0> [cit. 2024-02-10]

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2023, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1404/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

Závěrečný účet a schválený rozpočet SMMB 2024, [online]. Získáno z : <https://www.mb-net.cz/schvalene%2Ddokumenty%2Da%2Drozpocet%2Dmesta/ds-1410/archiv=0> [cit. 2024-02-10].

9 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

9.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Dělnba subjektů veřejného sektoru	15
Obrázek 2 Vývoj a podíl celkových, mandatorních a nemandatorních výdajů v letech 2013-2023 v mld. Kč.....	20
Obrázek 3 Schéma rozpočtového určení daní od 1.1.2024.....	22
Obrázek 4 Vývoj salda státního rozpočtu ČR v letech 1998-2023 v mld. Kč.....	29

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj aktiv v letech 2014–2023 v tis. Kč	35
Tabulka 2 Vývoj Dlouhodobého hmotného majetku v letech 2014-2023 v tis. Kč	36
Tabulka 3 Vývoj Dlouhodobého finančního majetku v letech 2014-2023 v tis. Kč	37
Tabulka 4 Vývoj kapitálové struktury v letech 2014-2023 v tis. Kč.....	37

9.3 Seznam grafů

Graf 1 Počet obyvatel Mladé Boleslavi v letech 2013-2022	32
Graf 2 Dosažené vzdělání aktivně pracujících obyvatel Mladé Boleslavi v %	33
Graf 3 Podnikatelské subjekty dle převažující činnosti v %	34
Graf 4 Vývoj zadluženosti obce na 1 obyvatele v letech 2013-2022 v tis. Kč.....	38
Graf 5 Přehled příjmů v letech 2014-2023 v tis. Kč.....	39
Graf 6 Výdaje v letech 2014-2022 v tis. Kč	42
Graf 7 Vývoj salda obecního rozpočtu v letech 2014-2023 v tis. Kč.....	46
Graf 8 Celková obsluha obecního dluhu v Kč	47

9.4 Seznam použitých zkratk

ČNB – Česká národní banka
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
DHM – Dlouhodobý hmotný majetek
HMV – Hmotné movité věci
CHKO – Chráněná krajinná oblast
MF – Ministerstvo financí
MB – Mladá Boleslav
PS – Poslanecká sněmovna
SMMB – Statutární město Mladá Boleslav
ZŠ – Základní škola